

Salafi-jihadismin historiaa ja nykypäivää

Arman Bahmani ja Niklas Heikkilä

7/2024

ESIPUHE

Tämä opinnäytetyö oli mielenkiintoinen oppimiskokemus salafi-jihadismin ihmeelliseen ja moniulotteiseen maailmaan. Terroristijärjestöjen toiminta voi ulkopuolisen silmin näyttää täysin irrationaaliselta, mutta kun aiheeseen syvenny hieman enemmän, on taustalla yllättävänkin pitkälle vietyjä perusteluita ja motivaatioita. Teot eivät kuitenkaan ole millään tavalla hyväksyttäviä. Me tekijät ainakin opimme paljon aiheesta kirjoitusprosessin aikana, mikä oli henkilökohtainen tavoitteemme. Toivomme, että lukijatkin oppivat aiheesta jotain.

Kiitos ohjaajalle Anu Haikansalolle opinnäytetyön ohjaamisesta.

Espoossa 5.7.2024

Arman Bahmani & Niklas Heikkilä

TIIVISTELMÄ

Arman Bahmani ja Niklas Heikkilä: Salafi-jihadismin historiaa ja nykypäivää

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen, kirjallisuuskatsaus

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Anu Haikansalo

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat oppia syvemmin salafi-jihadististen terrorististen äärijärjestöjen toiminnan motivaatioista ja taustasyistä. Työmme tavoitteena oli, että opinnäytetyön luettuaan lukijalla olisi perustason ymmärrys käsitteistä ja tekijöistä, jotka ajavat salafi-jihadistisia järjestöjä tänä päivänä.

Tavoitteeseen pyritään opinnäytetyössä pääsemään siten, että aluksi lähdetään liikkeelle perusasioista islaminuskon suhteen. Tämän jälkeen siirrytään itse salafi-jhadismiin, sekä sen historiaan. Työn edetessä siirrytään ajallisesti kohti nykypäivää. Salafi-jihadismia pyritään selittämään liikkeiden omien käsitteiden avulla mahdollisimman objektiivisesti. Motivaatioita ja toimintatapoja peilataan käytännön esimerkein, niin kauempaa historiasta kuin lähempää nykyaikaa. Lähestymistapoja aiheeseen on lukuisia, mutta tässä työssä rajauksen vuoksi on keskitytty viiteen ydinkäsitteeseen, jotka on määritelty johtavan salafi-jihadismitutkijan tohtori Shiraz Maherin toimesta. Lisäksi toimintaa käsitellään muutaman muun jaon avulla.

Lopuksi käsitellään hieman nykyaikaa, sekä salafi-jihadismin ilmentymistä Suomessakin, ja mitä asialle tehdään täällä tällä hetkellä.

Sivumäärä: 46 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Heinäkuu 2024

Avainsanat: Terrorismi, salafismi, jihad, al-Qaida, isis, islam

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 ISLAM	5
2.1 Kaukana menneisyydessä	5
2.2 Islamismin historiaa.....	7
3 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT	10
4 SALAFI-JIHADISMI	15
4.1 Historiaa ja taustaa	15
4.2 Salafismi.....	15
4.3 Salafistien päätyypit	16
5 SALAFI-JIHADISMIA SELITTÄVÄT VIISI KESKEISTÄ KÄSITETTÄ.....	19
5.1 Jihad eli taistelu tai sota.....	20
5.1.1 Qital eli taistelun lait	22
5.1.2 Qisas eli samansuuruinen kosto	23
5.1.3 Tatarrus eli ihmiskilvet.....	24
5.2 Takfir eli ekskommunikaatio.....	25
5.3 Al-wala' wa-l-bara' eli uskollisuus ja kieltäminen	26
5.4 Tawhid eli jumalan ykseys	28
5.5 Hakimiyya eli jumalan suvereniteetti hallita	30
6 SALAFI-JIHADISTISEN TOIMINNAN VIITEKEHYKSET	33
6.1 Diagnostinen kehys.....	33
6.2 Ennustava kehys.....	33
6.3 Motivaatiokehys	33
7 NYKYPÄIVÄÄ SEKÄ ÄÄRI-ISLAMISMIA EDISTÄVIÄ RYHMIÄ	35
8 SALAFI-JIHADISMI JA TERRORISMI SUOMESSA	38
9 TULOKSET, POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
LÄHTEET	43

Lyhenne- ja käsiteluettelo

Bid'ah – innovaatio tai uudistus uskonnollisessa mielessä

Fatwa – mielipide, joka on laillisesti ja uskonnollisesti pätevä tulkinta.

Haram – kiellettyä

Hadith – ”traditiot”, yleensä lyhyt tarina tai anekdootti. Koraanin rinnalla tärkeä osa islamin kirjallisuutta

Halal – sallittua

IS – Islamic State. Entinen ISIS, tunnetaan myös ISILinä

ISIS – Islamic State of Iraq and Syria. Vakiintunut termi IS Suomessa

Jihad – taistelu, sota

Kafir – epäuskoinen

Kalifaatti – poliittis-uskonnollinen muslimivaltio, jota johtaa kalifi

Qisas – samansuuruinen kosto

Qital – aseellinen jihad

Shahid – marttyyri, kirjaimellisesti todistaja, witness. Jihadia toteuttaessaan kuollut muslimi

Shirk – polyteismi, muuhun kuin oikeaan jumalaan uskomisen

SUPO – Suojelupoliisi

Tatarrus - ihmiskilpi

Umma – yhteisö, väki

1 JOHDANTO

Jokainen lienee kuullut ISISistä ja sen suorittamista terroriteoista kuten Jesidien etnisestä puhdistuksesta sekä 'vääräuskoisten' teloittamisesta. Kuinka moni osaa kertoa mitä on salafi-jihadismi, joka on ISISin kaltaisen järjestön keskeinen ideologia? Moni ei tiedäkään ISISin tai muiden islamilaisten ääriliikkeiden ideologista taustaa. Tämä ideologinen tausta jää hyvin helposti pimentoon uutisissa kaiken muun keskellä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin avata salafi-jihadismia, joka on keskeinen käsite islamilaisessa ääriajattelussa. Tarkoituksenamme on avata kysymyksiä kuten se, että mitä salafistit tekevät ja keitä he ovat? Miksi he toimivat kuten he toimivat? Mistä heidän toimintansa on saanut alkunsa? Lukija saa kysymyksiin vastaukset lukemalla tämän opinnäytetyön. Tarkoituksena on siis yleissivistää lukijaa islamilaiseen ääriajatteluun. Aiemmin mainitut kysymykset saivat meidät pohtimaan ennen opinnäytetyön kirjoittamista. Näin pohjolassa elävänä, ei salafi-jihadismi ole kovin näkyvä osa arkipäiväämme. Viranomaisina meidän tulisi kuitenkin ymmärtää ilmiötä, sillä onhan asioiden ymmärtäminen yksi tärkeimpiä tekijöitä, kun johonkin pyritään puuttumaan, erityisesti ennaltaehkäisevästi.

Ottaen huomioon nykyisen geopoliittisen tilanteen, jossa länsimaiset demokratiat taistelevat vaikutusvallasta autoritäärisiä valtioita vastaan, on syytä ymmärtää Lähi-idän poliittista historiaa. Myös oman turvallisuuden kannalta on syytä ymmärtää mistä nykyinen terrorismi johtuu. Terrorismia käsitellään erilaisissa medioissa useaan otteeseen, muttei käsitteitä tai niiden historiaa ole selitetty sen tarkemmin. Näin ollen on syytä ymmärtää käsitteiden merkitys ja niiden historiaa. Tämä auttaa meitä myös turvaamaan oman maamme mahdollisilta sisäisiltä uhilta. Ymmärrys radikaalista islamista voi mahdollisesti myös jopa auttaa meitä ennalta-arvaamaan mahdollisia tilanteita, jotka voivat laukaista terroristisessa tarkoituksessa suunnitellun iskun. Näistä tapauksista on viitteitä naapurimaasta kuten Ruotsista, jossa uhkatasoa on nostettu (Yle 2023). Tämä johtaa siihen, että Suomessakin on syytä olla tietoinen mahdollisesta uhasta, jonka salafisti-jihadistit muodostavat poliisiin toimintaympäristössä.

Tutkimuskysymyksemme on, että mitä on salafi-jihadismi? Miksi salafi-jihadistit tekevät mitä tekevät? Mistä heidän toimintansa on saanut alkunsa? Miten tämä liittyy poliisiin nyt ja tulevaisuudessa? Haluamme kirjoittajina ottaa sellaisen lähestymisen ilmiölle, että selvitämme tavanomaista syvemmin ilmiön taustaa, jolloin voisi työtä tehdessä muodostua meille kirjoittajille sellainen tietotaso, että maailmanpolitiikkaa seurattaessa saa järkevämmän kuvan siitä mitä tapahtuu. Työtä tehdessä kirjoittajina opimme hyvin paljon, ja vain pieni osa kaikesta opitusta tiedosta on lopullisesti kirjoitettu opinnäytetyöhön.

Kohdeyleisönä teokselle voidaan pitää henkilöä, joka haluaa ymmärtää salafi-jihadismia, eikä siitä tiedä vielä paljoa, tai välttämättä mitään. Työ toimii omana itsenäisenä kokonaisuutena, eikä lukija

tarvitse lisämateriaalia opinnäytetyön pääpiirteiseksi ymmärtämiseksi. Lukijalle syntyy toivottavasti työn lukemisen jälkeen edes pintapuolinen kuva salafi-jihadismista, sekä siitä, miten se hänen elämäänsä voisi vaikuttaa.

Poliisiammattikorkeakoulussa on tarkistushetkellä 28.6.2024 tehty 22 AMK-tasoista opinnäytetyötä aihepiiristä terrorismi ja ääriliikkeet. Etsivästä ei löydy yhtäkään opinnäytetyön otsikkoa hakusanalla "salafi". Hakusanalla "jihad" löytyy kolme opinnäytetyötä. Petri Toveri (2022) on tehnyt opinnäytetyön jihadistisesta rekrytoinnista verkossa. Johannes Leskelä (2020) puolestaan on tehnyt opinnäytetyön otsikolla "Pyhä sota saapuu pohjolaan: jihadismin uhan kehitys Suomessa 2010-luvulla sekä kehityksen nykysuunta". Antti Paronen (2016) on tehnyt opinnäytetyön globaalista jihadistisesta liikkeestä kumouksellisen sotataidon kehittäjänä.

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö – moodlealustalta, johon on koottu kaikki AMK-tasoisten opinnäytetöiden otsikot, ei löydy yhtäkään opinnäytetyötä aiheesta salafi-jihadismi. Terrorismista on lukuisia töitä, sekä äärioikeistosta ja -vasemmistosta. Yksittäisiä terroristisia tekoja on analysoitu, tai terroristisen toiminnan tukemisesta on kirjoitettu töitä. Terroristisesta toiminnasta ja turvallisuusnäkökulmista on lukuisia opinnäytetöitä, mutta opinnäytetyötä, joka puolestaan pyrkisi ymmärtämään ja selittämään salafi-jihadismia, ei vaikuttaisi olevan tehty. Koemme, että tällaiselle suomenkieliselle opettavaiselle teokselle on siis tarve.

On syytä mainita johdannossa siitä, että opinnäytetyön tekijät ovat pyrkineet tekemään työn mahdollisimman neutraalilla ja objektiivisella näkökulmalla, ottamatta kantaa suuntaan tai toiseen oikean ja väärän, hyvän tai pahan suhteen. Käsiteltävät aiheet ovat hyvinkin tunteita herättäviä. Emme hyväksy terrorismia. Haluamme ymmärtää miksi terroristisia tekoja tehdään, sillä kaikille toimille on yleensä aina olemassa joku motivaatio tai syy, olkootkin ne kuinka tuomittavia tahansa.

Opinnäytetyön alussa käydään ensin läpi islamin historiaa, jotta lukijalle syntyy perustason ymmärrys islaminuskosta, joka on ydinosa salafi-jihadismissa. Tämän jälkeen avataan tutkimus- ja analyysimenetelmää, joka tässä tapauksessa on kirjallisuuskatsaus. Taustoituksen jälkeen syvennytään salafi-jihadismiin, jonka painopisteenä on Shiraz Maherin teorian mukainen ilmiötä selittävä viiden eri sisäisen käsitteen jako. Näiden osioiden jälkeen mietitään vielä muita tarkastelulähtökohtia ja pohditaan, miten nykypäivänä salafi-jihadismi näkyy maailmalla sekä Suomessa. Pyrimme työn loppupuolella vielä hieman peilaamaan opittua Suomen turvallisuustilanteeseen.

2 ISLAM

Islamilaisesta maailmasta kuulee uutisissa lähestulkoon joka päivä. Eivätkä uutiset ole mitenkään erityisen positiivisia. Uutisissa kerrotaan Syyrian sekä Jemenin pitkittyneistä sisällissodista, ISISin harjoittamasta epäsymmetrisestä sodasta sekä Israelin ja Hamasin välisestä konfliktista, johon on useammat alueen valtiot sekoittumassa. Kysymys on herännytkin, että mikä on saattanut meidät tähän tilanteeseen? Miksi islamismi on niin vahvoilla Lähi-idässä? Islamin historian keskeisimpien tapahtumien avaaminen auttaa ymmärtämään kehityksen kulkua ja ehkä jopa hieman muslimien tapaa ajatella.

2.1 Kaukana menneisyydessä

Islamin tarkasta synnystä kiistellään edelleen. Tutkijat ovat kuitenkin yhtä mieltä sen asian suhteen, että islam syntyi Arabian niemimaalla 600-luvulla. Profeetta Muhammadin nähdään aloittaneen toimintansa joskus 610-luvulla Mekan kaupungissa. Tällöin islamin ensimmäiset seuraajat olivat köyhiä ja vähäosaisia. Voidaankin sanoa, että profeetta Muhammadin luomassa uskonnossa ensimmäiset harjoittajat kuuluivat yhteiskunnan alimpaan kastiin. Koraanissa painotetaan vahvasti köyhien ja vähäosaisten oikeuksia ja vaaditaan oikeudenmukaista yhteiskuntaa. Tämä onkin suoraa perua tästä osasta islamia. Islamin varhaiskausi jätti käsityksen siitä, että ihmisarvoa ei määrittele henkilön syntyperä, varallisuus tai asemansa vaan hänen tekonsa. *Hijraksi* kutsutaan profeetta Muhammadin siirtymää Mekasta Medinaan vuonna 622. Kyseisestä tapahtumasta myös useat Lähi-idässä käytettävät kalenterit alkavat. (Hämeen-Anttila 2012, 21.)

Profeetta Muhammadin vaikutus kaupunkiin oli rauhoittava, joka vuorostaan vaikutti islamiin. Tämä johtui siitä, että useammat Medinan kaupungin pääheimot olivat verisissä yhteenotoissa keskenään. Profeetta Muhammadista tuli näiden pääheimojen välillä rauhanlähettiläs. Tämä vuorostaan johti Medinan pääheimojen yhdistyvän profeetta Muhammadin ympärillä löyhän liittouman. Osa näistä heimoista harjoittivat pakanallista uskontoa, joka oli alueella siihen aikaan tyypillistä. Muutamat muut heimot, jotka olivat pienempiä, harjoittivat vuorostaan juutalaisuutta. Muhammadin seuraajien voidaan nähdä myös muodostaneen oman heimonsa, joka vuorostaan vaikutti kaupungin heimoluokkiin. Medinassa ei tällöin enää valinnut samanlainen yhteiskuntajärjestys kuin aiemmin, jonka keskiössä olisi ollut henkilön heimo. Keskeiseksi tekijäksi Medinan kaupungissa nousi yhteisen uskonnon tunnustaminen. (Hämeen-Anttila 2012, 22.)

Samoihin aikoihin Medinan muslimiyhteisön viholliset Mekassa muuttuivat entistä vihamielisiksi Medinan muslimeja kohtaan. Tämä johtui siitä, että Medinan muslimiyhteisön kukoistus jatkoi kasvuaan. Muslimit pystyivät Medinassa kasvattamaan yhteisöään sekä valtaansa. Tämä vuorostaan tarkoitti sotilaallisen voiman kasvua. Mekassa olleet viholliset alkoivat hyökätä

muslimien Mekaan jääneiden perheiden kimppuun sekä tuhosivat että varastivat heidän omaisuuttaan tämän uuden löydetyn vallan takia (Sonn 2016, 34). Sen tilalla, että Medinassa ollut muslimiyhteisö olisi altistunut kohtalolleen, he alkoivat suunnitella taistelua Mekassa olleita vihollisiaan vastaan. Tässä voidaan nähdä olevan ensimmäinen esimerkki, jossa ensimmäinen muslimiyhteisö nousee vihollistaan vastaan aseellisesti.

Profeetta Muhammadista tuli Arabian niemimaan vaikutusvaltaisin poliittinen johtaja. Tämä johtui siitä, että profeetta Muhammad oli saanut rauhan sovittua heimojen välille Medinassa. Medinan ulkopuoliset heimot kääntyivätkin verrattain nopeasti tämän rauhan jälkeen muslimeiksi ja vannoinvat uskollisuutta profeetta Muhammadille. Mekassa olleet viholliset eivät kuitenkaan alistuneet uudelle uskonnolliselle sekä poliittiselle johdolle vaan jatkoivat taisteluiden käyntiä. Useiden taisteluiden sekä kahdeksan vuoden jälkeen *Hijrasta* Mekkalaiset hyväksyivät profeetta Muhammadin uskonnon sekä poliittisen johtajuuden. (Sonn 2016, 37.)

Profeetta Muhammadin kuoltua vuonna 632 *umma*, joka tarkoittaa yhteisöä, oli lähestulkoon hajallaan. Muslimit eivät tienneet miten edetä ja miten yhteisön tulisi käymään. Abu Bakr lohdutti *ummaa* toistamalla Koraanin säkeitä, joissa painotetaan sanansaattajan, Muhammadin, olevan vain mies. Samaisissa säkeissä painotetaan jumalan ykseyttä. Tähän juuri Abu Bakr vetosikin puhuessaan *ummalle*, jolloin hän sanoi, ettei *umman* tarvitse olla peloissaan sillä Jumala on se, ketä Muhammad seurasi ja kenen sanaa hän levitti. Tämä tepsii *ummaan*, mutta kysymys johtajasta oli silti vielä avoin.

Useita erilaisia ehdotuksia annettiin, joihin kuului se, että alueellisten heimojen tulisi ottaa valta takaisin itselleen heidän omilla alueillaan. Myös Medinan ympäristössä olevat heimot ilmoittivat, että he vetäytyvät liittoumasta sillä liittouman yhtenevänä tekijänä oli ollut profeetta Muhammad. Osa vaati taas profeetta Muhammadin serkkua sekä vävy-poikaa, Alia, johtamaan *ummaa* ja tätä kautta pitääkseen poliittisen sekä *umman*, yhteisön, johdon profeetan perheen sisällä. Näitä Alin kannattajia kutsuttiin Alin partisaaneiksi, *shi'at Ali* tai *shi'a*, suomeksi shiia. Useimmat kuitenkin eivät uskoneet profeetan koskaan puhuneen poliittisesta järjestelmästä tai johtajuudesta hänen kuoltuaan. Sen takia profeetan lähimmät seuraajat, joihin kuului Abu Bakr, päättivät järjestää äänestyksen. Tämän äänestyksen tulisivat suorittamaan heimojen edustajat, kuten oli Arabianniemimaalla tapana. Tätä järjestelmää kannattavia tultiin kutsumaan *sunneiksi*. *Sunnit* uskoivat, että yhteisön, eli *umman*, piti pysyä yhtenä entiteettinä. Tällä ei ainoastaan tarkoitettu uskonnollista yhteisöllisyyttä, mutta myös poliittista. *Sunnit*, jotka olivat enemmistössä, päättivät valita johtajakseen Abu Bakrin. Abu Bakr oli profeetan appiukko, joka oli myös profeetan yksi aikaisimmista seuraajista. Abu Bakr omaksui tittelin, joka oli profeetan edustaja (arabiaksi *Khalifah*). (Sonn 2016, 38–39.)

Abu Bakrin omaksuttua *umman* johtajuuden oli hänellä suuri päätös. Mitä tehdä niille yhteisöille, jotka olivat erkaantuneet yhteisöstä ja palanneet takaisin vanhan järjestelmän piiriin? Abu Bakri päätti palauttaa erkaantuneet yhteisöt takaisin osaksi *ummaa*, jopa väkisin. Kuten aiemmin on mainittu, *sunnit* uskoivat yhteisön muodostuvan myös poliittisesta kokonaisuudesta ei ainoastaan uskonnollisesta. Tämän takia erkaantuneet yhteisöt luokiteltiin pettureiksi ja luopumuksen sota näitä yhteisöjä ja heimoja vastaan aloitettiin. Päätös aloittaa sota, jossa ”uskosta luopuneet” palautettiin takaisin osaksi *ummaa* loi ennennäkemättömän kasvun islamin vaikutusvallan kasvussa. Abu Bakrin kuoltua vuonna 634 oli koko Arabianniemimaan heimot ja yhteisöt tuotu osaksi yhteisöä, joka rakentui saman uskonnon sekä poliittisen järjestelmän piiriin. Abu Bakrin jälkeen tulleet seuraajat olivat Umar ja Uthman vuorostaan laajensivat islamin vaikutusvallan aluetta aina nykyisen Libanonin alueelta Afganistanin rajoille asti. (Sonn 2016, 39–40.)

Tämän historiakatsauksen tarkoitus on ammentaa lukijaa islamilaiseen maailmaan, jotta hän voi paremmin ymmärtää myöhemmin selitettävää tietoa. Ymmärrys islamin historiasta parantaa valmiuksia ymmärtää käsitteitä sekä teologiaa, jota tullaan käsittelemään. Erityisen hyvä teos ymmärryksen ammentamiseen on Jaakko Hämeen-Anttilan teos, *Islamin miekka*.

2.2 Islamismin historiaa

Poliittinen islam, jota myös kutsutaan islamismiksi, tarkoittaa islamin sekä politiikan sekoittamista keskenään. Kuten aiemmasta kappaleesta voimmekin todeta, on tätä tapahtunut jo aiemmin. Modernisaatio kuitenkin synnytti länsimaissa ajatuksen kansallismielisyydestä sekä poliittisista ideologioista. Tämä murros länsimaissa, joka alkoi Napoleonin aikaisessa Euroopassa, aiheutti suuria murroksia myös islamilaisessa maailmassa.

Islamismin perikuvana, sekä tunnetuimpana johtajana, pidetään Hasan al-Bannaa, joka johti egyptiläistä islamilaista organisaatiota, Muslimiveljeskuntaa. Muslimiveljeskunta tunnetaan nykyäänkin eripuolilla islamilaista maailmaa voimakkaana toimijana. Tätä puoltaa esimerkiksi se, että Muslimiveljeskunnalla on monia sisarjärjestöjä eripuolilla islamilaista maailmaa kuten Syyriassa, Jordaniassa, Palestiinassa sekä Algeriassa. Hasan al-Bannan voidaankin todeta vaikuttaneen koko MENA-alueen, Middle East North Africa suomeksi MENA-alue, moderniin historiaan perustavanlaatuisesti.

Al-Banna oli kotoisin vähävaraisesta perheestä, joka asui Mahmudiyyah nimisessä kylässä, Egyptissä. Hasan al-Bannan isä vaati lapsilleen hyvää koulutusta, jonka takia Hasan pääsikin opiskelemaan monissa Egyptin islamilaisissa kouluissa. Al-Bannan näkemys islamista alkoi saada nykyisen muotonsa hänen ollessa Dar al-'Ulumissa, jossa hän sai koulutusta arabilaiseen sekä islamilaiseen tieteisiin. Vuonna 1927 vastalauseena kristittyjen lähetyssaarnaamiseen al-Isma'iliyahin kaupungissa perustettiin nuorten muslimimiesten järjestö, jonka tarkoituksena oli

toimia vastapainona kristittyjen toiminnalle. Al-Bannaa pyydettiin mukaan toimintaan, mutta hän ei nähnyt järjestön edustavan hänen konservatiivisia arvojansa. Vuonna 1927 al-Banna ryhtyi saarnaamaan sekä käymään julkisia keskusteluja moskeijoissa sekä kahviloissa al-Isma'iliyahin kaupungissa, jossa sijaitsi Ison-Britannian suurin sotilastukikohta. Täällä al-Bannan ympärille alkoi muodostua nuorista koostuva ryhmä. Tämä ryhmä päätti muodostaa vuonna 1928 yhteisön, joka voisi keskittyä käännättämiseen sekä tukisi islamilaisten koulujen ja moskeijoiden perustamista. Yhteisön nimeksi tuli Jam'iyyah al-Ikhwān al-Muslimin, suomeksi muslimiveljeskunta. (Nafi 2017, 31–35.)

Muslimiveljeskunnan kasvanut suosio ja poliittinen voima ilmeni ensimmäisen kerran, kun vuonna 1936 syttyi suuri palestiinalaisten kapina. Tällöin Muslimiveljeskunta perusti erilaisia komiteoita sekä aloitti varainkeruun palestiinalaisten tueksi ympäri Egyptiä. Veljeskunta myös lähetti protestikirjeen Ison-Britannian suurlähetystöön sekä järjesti erilaisia julkisia tilaisuuksia, joissa keskusteltiin palestiinalaisten kapinasta. Nämä kulminoituivat suuriin mielenosoituksiin, joita muslimiveljeskunta oli järjestämässä. Muslimiveljeskunta oli jo aiemminkin ollut kiinnostunut palestiinalaisten oikeuksista 1930-luvun alussa, jolloin se lähetti ryhmän sinne muodostamaan yhteyksiä paikallisten johtajien kanssa. Vuoden 1936 tapahtumat ovat merkityksellisiä, sillä ne osoittivat Egyptin eliitille, että hiekkalaatikolla oli uusi toimija, joka pystyi mobilisoimaan lähestulkoon koko Egyptin yhteiskunnan sekä ohjaamaan julkista keskustelua sille tärkeisiin aiheisiin. (Nafi 2017, 36–37.)

Ensimmäiset sotilaalliset toimet muslimiveljeskunnan toimesta alkoivat vuonna 1948 kun Palestiinassa syttyi Israelin itsenäisyssota vuonna 1948. Tähän muslimiveljeskunta lähetti omia jäseniään sekä poliittisesta että sotilaallisesta siivestään, sekä vähemmän tunnetusta varjorakenteestaan. Niin sanotun 'varjorakenteen' epäillään olevan peräisin Hasan al-Bannan päätöksestä perustaa salainen siipi muslimiveljeskunnan alaisuuteen. Siiven tarkoitus oli olla osittain itsenäinen organisaatio, joka ajaisi kuitenkin muslimiveljeskunnan tavoitteita. Tällä Hasan al-Bannan nähdään pyrkineen siihen, että veljeskunta pystyy kieltämään veljeskunnan syyllistyneen 'varjorakenteen' suorittamiin toimiin. Veljeskunnan muistakin jaostoista liittyi vapaaehtoisiksi taisteluun palestiinalaisten puolella. Muita jaostoja oli jo tällöin Jordaniassa, Syyriassa sekä Sudanissa. Palestiinassa sodan käynnistyttyä Egyptin pääkaupungissa, Kairossa, useat räjähdykset iskivät juutalaisiin kortteleihin sekä näiden omistamien yritysten tiloihin. Poliittisen poliisin tutkinnassa selvisi, että iskujen takana oli ns. 'varjorakenne'. Hasan al-Banna oli tietämätön iskuista ja alkoi näin ollen huolestua salaisen organisaation toimista ilman hänen hyväksyntäänsä. Näiden iskujen voidaan nähdä olevan ensimmäisiä terrori-iskuja islamismin historiassa. (Nafi 2017, 38, 40–43.)

Näillä äsken mainituilla toimilla ei kuitenkaan voida pitää suoria linkkejä nykyiseen radikaaliin islamismiin, vaikkakin se edisti tätä. Modernin radikaalin isänä pidetäänkin usein Sayyid Qutbia, joka oli Hasan al-Bannan johtaman muslimiveljeskunnan jäsen. Kuten al-Banna, Qutb oli ammatiltaan opettaja, harras uskonnon harjoittaja sekä hän jakoi samanlaisen näkemyksen uskonnosta ja politiikasta kuten al-Banna, vaikkakin hieman radikaalimman näkemyksen. 1930-luvulta Qutbin mielenkiinto islamia kohtaan jatkoi nousuaan ja 1940-luvulla mielenkiinto islamiin lähti räjähdysmäiseen nousuun. Tästä mielenkiinnon noususta toimii todisteena hänen kirjoittama kirjansa, jossa hän hyökkää vallitsevaa yhteiskunta järjestystä kohtaan. Kirjassaan, sosiaalinen oikeudenmukaisuus islamissa, hän painottaa vähimmäispalkan muodostamista sekä omistusrajoitusten uudelleenjakoa. Qutb, kuten al-Banna näki, että islam ei ole ainoastaan uskonto, vaan myös valtio, politiikkaa sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Qutbin radikaalia näkemystä myös edisti se, että hän hylkäsi kaiken muun islamiin liittyvän historian, joka on tapahtunut islamin ensimmäisen sisällissodan jälkeen. Qutb uskoi, että islamilla on ihanteellinen ydin, joka on olemassa täysin irrallaan historiallisesta kokemuksesta. Qutbin näkemystä islamin ylellisestä asemasta edes auttoi hänen matkansa Yhdysvaltoihin vuonna 1948. Qutb näki länsimaisen, erityisesti yhdysvaltalaisen, kulttuurin olevan primitiivinen. Hän uskoi myös, että kaikki yhdysvaltalainen nerous voidaan kerätä ja kiteyttää teolliseen tuotantoon sekä työhön, jolloin mitään ei jää tuotettavaksi ihmisarvojen saralla. (Nafi 2017, 97–101.)

Qutb, joka suhtautui erittäin suurella epäilyksellä liberaaliin demokratiaan, sai suurta vastakaikua Egyptin yhteiskunnasta. Hänen näkemyksistään olivat kiinnostuneet Egyptin vallankaappauksen jälkeen vapaat upseerit, jotka tarjosivat hänelle neuvonantajana virkaa. Qutbista tuli kuitenkin skeptinen uusien vallanpitäjien kohtaan, sillä hän epäili, etteivät nämä pyri perustamaan oikeudenmukaista yhteiskuntaa, jonka perustana on islamilaiset arvot. Qutb epäili myös sitä, että yhdysvaltalaiset ovat saattaneet tukea vallankaappauksia. Näin ollen vuonna 1953 Qutb liittyi muslimiveljeskuntaan. Egyptin silloisen johtajan, Nasserin, jouduttua salamyhräilytyksen kohteeksi, alkoi Egyptissä massiiviset pidätykset, jotka olivat kohdistettu muslimiveljeskuntaa kohtaan. Tällöin myös Qutb joutui pidätetyksi ja väitetysti vankiaikoinaan hän radikalisoitui entisestään. Vankilaikoinaan tapahtui mellakka vuonna 1957, joka johti Qutbin kirjoittamaan tunnetuimman teoksensa. Teos on nimeltään *Ma'alim fi al-Tariq*, suomeksi *virstanpylväs*. Teoksessaan Qutb mainitsee, ettei uskontunnustus riitä. Qutb toteaa, että uskon tulee sisältää myös usko Allahiin ihmisten asioiden hallitsijana ja ohjaajana sekä kaikkien lakien ja moraalisten arvojen lähteenä. Teoksessa myös tuomitaan kansallismielisyys, sillä Qutbin mielestä ainoa kansalaisuus mitä muslimit tarvitsevat on uskonto. Kirja tekee lopullisia ja periksiantamattomia lausuntoja, joita voidaan pitää hyvinkin takapajuisina ajatuksina, jopa tuon ajan Egyptiin. (Nafi 2017, 101, 105–107.)

Sayyid Qutb oli aikansa tuotosta ja hänen kirjoittamansa kirja oli tarkoitettu hänen aikalaisilleen, mutta on myös totta, että hänen kirjallaan, *virstanpylväällä*, oli suuri merkitys nykyisessä radikaalissa islamismissa. Kirja toimi ja toimii edelleen ideologisen pohjana monelle salafi-jihadistiselle järjestölle, kuten al-Qaidalle sekä islamilaiselle valtiolle.

3 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tässä osiossa esitellään tutkimuksen tiedonhankintamenetelmät. Opinnäytetyön tehdään kirjallisuuskatsauksena, joka on tutkimuksellinen opinnäytetyön laatimisen muoto.

Kirjallisuuskatsaus valittiin menetelmäksi siksi, että opinnäytteen käsiteltävä aihe on teoriapainotteinen. Kirjallisuuskatsaus on yleinen menetelmä alemman yliopistotasaisen opinnäytetyön tekoon (Salminen 2011, 3). Lisäksi kirjallisuuskatsaukseen pohjautuvaa opinnäytetyötä pystyttiin sovittamaan kirjoittajien elämäntilanteisiin paremmin, sillä kirjoitustyötä voitiin tarvittaessa tehdä etänä, eikä sitä oltu sidottu tiettyyn aikaan tai paikkaan, mitä toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä voisi olla.

Pääaineistona toimii tohtori ja tutkija Shiraz Maherin kirja "History of an idea", jossa käsitellään salafi-jihadismia. Tohtori Maher on väitellyt salafi-jihadismista, ja hänen kirjansa on osa väitöskirjaansa. Maher on johtava salafi-jihadismitutkija sotatieteiden osastolla Lontoon King's Collegessa (kcl.ac.uk). Maher:n kirjan lisäksi aineistona tutkimuskysymyksiimme vastauksien löytämiseksi ja salafi-jihadistisen ilmiön ymmärtämiseksi on käytetty salafi-jihadististen ryhmien omia julkaisuja. Kun tällä tavoin luetaan suoraan ryhmien omia julkaisuja, ei välissä tule muiden tulkintoja. Lisäksi olemme käyttäneet eurooppalaisten tutkijoiden luomia teoksia, joissa jaotellaan salafi-jihadistisia toimijoita erinäisiin kategorioihin, jotta voidaan myös saada käsitystä ryhmien käytännön toimista nykyään. Muut aineistot tukevat sekä selittävät paremmin Maherin kirjassa esitettyjä käsitteitä, että myös antavat näkökulmaa väitteille. Kuten työssä tulee ilmi, on myös salafi-jihadismin tarkastelussa monia eri mahdollisuuksia ja jakoja, ja opinnäytetyössämme käsitellään vain osaa niistä. Muina aineistona toimivat artikkelit, uutiset, kirjat, verkkosivut sekä muistiot. Näitä on lukuisia, ja ne löytyvät lähdeluettelosta. Lähdeluetteloon ei päätynyt läheskään kaikki lähteet, joita työtä varten on käyty läpi. Materiaalia salafi-jihadismista on erittäin paljon, ja samaa väitettä varten voi löytyä lukuisia lähteitä.

Yleensä ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä yhdistyy käytäntö ja teoria. Tavallisesti kirjallisuuskatsaus kuuluu kaikkiin opinnäytetöihin, erityisesti teoriaosuuteen.

Kirjallisuuskatsauksessa jäsennellään aiemmin tehtyä tutkimusta uudeksi kokonaisuudeksi, jota tarkastellaan kriittisesti, sekä tämän pohjalta tehdään mahdollisia tutkimuskysymyksen vastaavia johtopäätöksiä. Kirjallisuuskatsauksella osoitetaan lukijalle aineistosta tehtyjä analysoituja johtopäätöksiä. Käytännössä siis kirjallisuuskatsauksella osoitetaan se, miten tutkimuksella

täydennetään jo aiemmin tehtyä tutkimusta, sekä perustellaan uuden työn teon tärkeys. (Hirsjärvi ym. 2001.) Baumeisterin ja Learyn (1997, 312) yhden kirjallisuuskatsauksen tavoitteiden ja jaon mukaan kirjallisuuskatsauksen ei tarvitse aina luoda uutta, vaan kirjallisuuskatsauksen tavoite voi myös olla jo tutkitun tiedon jäsenteleminen uuteen muotoon. Heidän mukaansa kirjallisuuskatsauksella voidaan kuvata historiallisesti tietyn aiheen, ilmiön tai teorian kehitystä. Opinnäytetyössämme varsinkin tätä näkökulmaa käytetään tutkittavan ilmiön selittämiseksi ja ymmärtämiseksi.

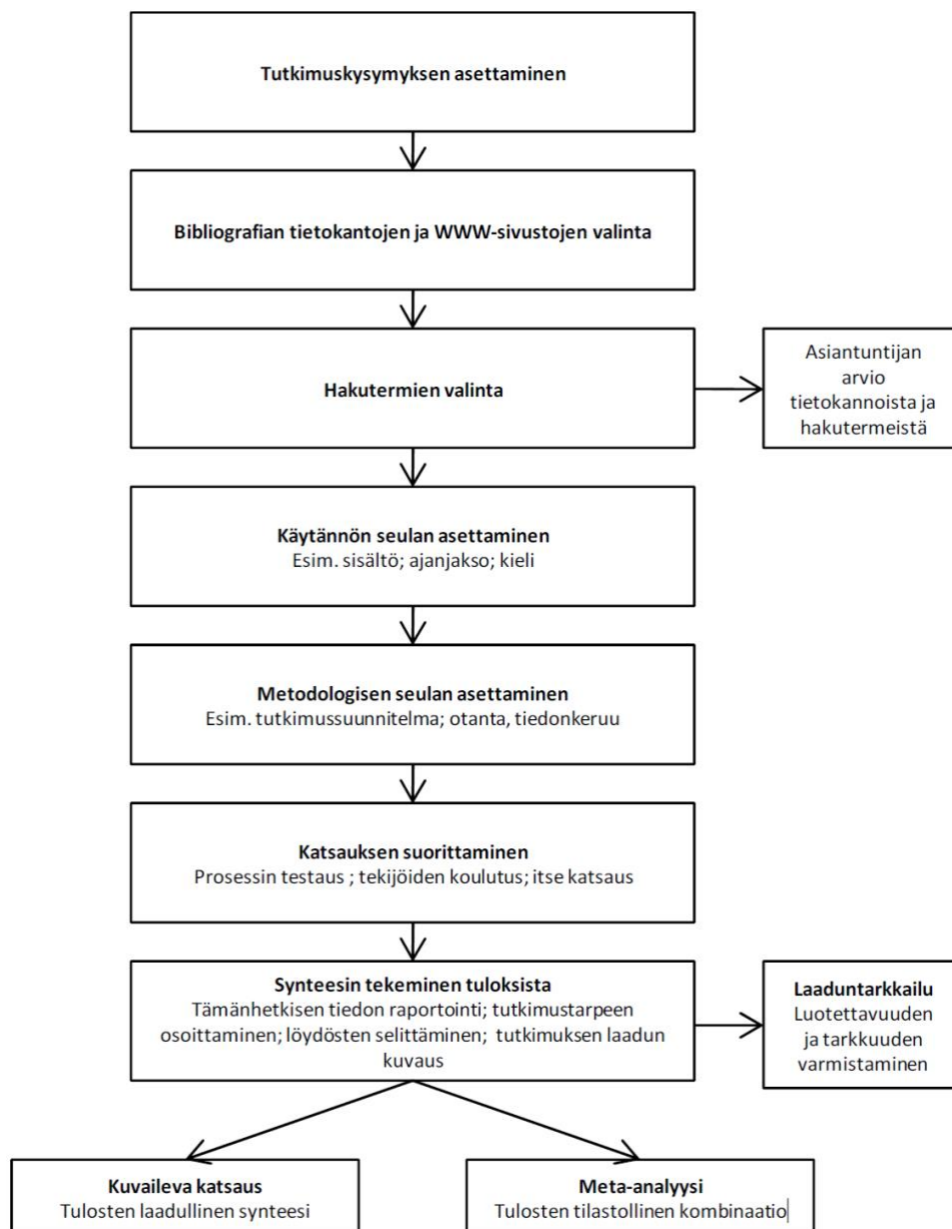
Mannilan (2021) mukaan tutkimuskysymys on lähtökohta kirjallisuuskatsaukselle. Alkula ym. (2002, 15) puolestaan kiteyttävät hyvin, että teoreettinen viitekehys ja kysymyksenasettelu ohjaavat tutkimusmenetelmien ja aineiston valintaa. Tästä syystä tutkimuskysymys on kirjallisuuskatsauksessa merkittävässä roolissa. Mannilaa (2021) lainaten: *“Mikäli tutkimuskysymystä ei ole selkeästi muotoiltu tai se puuttuu, kaikki se mitä tutkimukseen kirjoitat, on yhdentekevää”*. Tämä lause on ollut hyvä pitää mielessä opinnäytetyötä kirjoittaessa. Tutkimuskysymys auttaa myös ohjaajaa ohjaamaan tutkimusta. Alkulan ym. (2002) mukaan tutkimuskysymys on kuin osoite, jota ilman ei osata mennä kohti päämäärää. Lisäksi tutkimuksella täytyy olla yleisö, jolle tutkimus on kohdistettu, tai joka voisi siitä olla kiinnostunut. Opinnäytetyömme kohdeyleisönä on poliisit, jotka haluavat oppia enemmän aiheesta, ja täten voida tehokkaammin tehdä työtään. Tutkimuskysymyksemme ovat, että keitä salafistit ovat, ja mitä he tekevät? Miksi he toimivat kuten he toimivat? Mistä heidän toimintansa on saanut alkunsa? Miten tämä liittyy poliisiin nyt ja tulevaisuudessa?

Hirsjärven ym. (2021, 108) mukaan kirjallisuuskatsaukseen liittyviä lähteitä täytyy hankkia tutkimuskysymyksen avulla. Toisekseen kerättyä aineistoa tulee tarkastella kriittisesti, eli miettiä aineiston luotettavuutta. Mandalios (2013) on kehittänyt RADAR – menetelmän yksinkertaiseksi lähteen arvioimiseksi. Menetelmän nimi tulee sanoista Relevance, Authority, Date, Accuracy ja Reason. Vapaasti suomentaen sanat olisivat asiaankuuluvuus, julkaisija, ajankohta, täsmällisyys sekä syy.

Tavallisesti kirjallisuuskatsauksen aineiston keruun jälkeen muodostetaan tarkemmat tutkimuskysymykset. Kysymysasettelun jälkeen seuraa empiirinen osuus, joka kirjallisuuskatsauksen tapauksessa on asetettujen väitteiden testaamista tutkimuskysymysten avulla. Lopuksi tulokset analysoidaan tulososiossa. Kirjallisuuskatsauksessa analysointia tulee tehdä mahdollisimman kattavasti tutkittavaan aiheeseen liittyen. (Mannila, 2021.) Kirjallisuuskatsauksen materiaalia kerätessä tulee tutkia ja vertailla myös kriittisesti samaan aihepiiriin liittyviä eri näkemyseroja lähteiden välillä. Näitten tekijöiden takia, kirjallisuuskatsausta luodessa täytyy tekijän lukea merkittäviä määriä aineistoja. (Hirsjärvi ym. 109.)

Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa Salmisen (2011, 6–15) mukaan kolmeen päätyyppiin. Nämä kolme tyyppiä ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi). Julkaisussaan Salminen avaa syvemmin eri menetelmiä, mikäli lukija on kiinnostunut eri menetelmistä tarkemmin. Opinnäytetyömme on näistä kolmesta menetelmästä lähimpänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, sekä sen alalajia narratiivista kirjallisuuskatsausta. Tämän metodin tavoitteena voi olla tuottaa ajankohtaista opetustietoa, mikä mielestämme sopii hyvin aihepiiriimme. Kyseinen menetelmä on myös metodisesti kevyempi kuin laajemmat systemaattiset kirjallisuuskatsaukset. Opinnäytetyömme toteutustavaksi voi siis sanoa yleiskatsauksellisen narratiivisen kirjallisuuskatsauksen. Opinnäytetyötä kirjoittaessa, täytyi kuitenkin pitää mielessä, että kyseessä oli poliisin (AMK) – tasoisesta opinnäytetyöstä, eikä esimerkiksi pro gradu -työstä tai väitöskirjasta.

Kuviossa 1 on ytimekkäästi tiivistetty kirjallisuuskatsauksen eteneminen Salmisen (2011, 11) mukaan.

Kuvio 1. Kirjallisuuskatsauksen luontiprosessi Finkin (2005, 54) mallin mukaisesti (Salminen 2011, 11).

Aineistoa opinnäytetyöhön kerätään niin kirjallisista kuin sähköisistä lähteistä. Ensisijaisena tiedonhankintakanavana käytetään Poliisiammattikorkeakoulun omia tietokantoja, kuten Etsivää, mutta lisäksi käytetään myös Google – Scholar hakupalvelua. Lisäksi tiedonhakuun käytetään tarvittaessa tavallisia Google – hakuja. Jokaisen lähteen kohdalla lähdettä arvioidaan kriittisesti aiemmin mainittujen tekijöiden avulla. Erityisesti verkkosivujen kohdalla on tärkeää, että sivuston ylläpito on luotettava tahon, sekä ylipäänsä tiedossa. Epämääräiset sivustot tai lähteet karsiutuvat pois käytöstä. Hyvin paljon maalaisjärkeä käytetään myös materiaalia koostaessa tutkimusta varten. Hakusanoilla ”salafi-jihadism”, ”salafism” löytyy runsaasti materiaalia esimerkiksi Google Scholarista. Lähtökohtaisesti jos tiettyyn tietoon löytyi tieteellinen artikkeli, niin tätä käytetään lähteenä. Aineistoja ei luettu kauttaaltaan läpi, vaan relevantit osat poimitaan käyttöön väitteiden

tueksi, jotta kysymyksiimme saadaan vastauksia. Aineistoja käsitellään kriittisesti ja objektiivisesti, pyrkien olematta muokkaamatta sisältöä lainkaan, vaikka aineisto voisi herättääkin tunteita. Esimerkiksi al-Qaidan omat julkaisut ovat hyvin länsivastaisia mielipiteitä sisältäviä, mutta ne ovat erinomaisia avaamaan ryhmittymän näkemyksiä.

Aineiston osalta keräämme pääsääntöisesti aineistoa ilmaisista ja julkisista lähteistä. Joidenkin kirjallisten töiden osalta käytämme lainakirjoja eri kirjastoista. Aineistoa koostetaan erilliseen kansioon, joista lopullisesti käytetyt aineistot päätyvät lähdeluetteloon sekä opinnäytetyöhön.

Kuten aiemmin mainittiin, ei aiheestamme ole tietääksemme tehty suomenkielistä poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, joten työlle on tarve.

4 SALAFI-JIHADISMI

4.1 Historiaa ja taustaa

Heinäkuussa 2014 ISISin silloinen johtaja, Abu Bakr al-Baghdadi nousi ylös uhmakkaasti oikea jalka edellä, mutta tarkoituksellisen hitaasti, Mosulin al-Nurin moskeijan portaita. Al-Baghdadi piti portailla kuuluisan puheensa, jossa hän ilmoitti islamilaisen kalifaatin perustamisesta. (Ingram ym. 2020). Puheessaan al-Baghdadi vahvisti viestillään päiviä aiemmin ISISin puhemiehen Abu Muhammad al-Adnanin pitämän puheen, missä tämä kertoi kalifaatin paluusta, sekä siitä, että länsi sekä *kufr*-valtiot (uskottomat) ovat kauhuissaan. Al-Adnanin puheen ajankohta oli valittu sopivasti Ramadanin alkuun, mikä on muslimien itsehillinnän sekä paaston pyhä kuukausi (Chtatou 2023).

Mikä tekee puheesta, ja kyseisestä ajankohdasta merkittävän oli se, että kyseessä oli ensimmäinen kerta sitten vuoden 1924, kun Sunni-muslimijohtaja oli voinut uskottavasti väittää, että kalifaatti todellisuudessa olisi perustettu. Muitakin ryhmittymiä oli yrittänyt vastaavaa, mutta yksikään yritys ei ollut todellisuudessa onnistunut uudelleenherättämään henkiin todellista kalifaattia. Ajankohtaa voidaan pitää eräänlaisena käännekohtana salafi-jihadismin historiassa. Voidakseen perustaa kalifaatin, tarvitsee idean kannattajat sekä maata että yhteisen sopimus hallittavien kanssa. ISISin yritys kalifaatin perustamiseksi aiemmista erotti se, että ISIS oli onnistunut valtaamaan maata sekä Syyriasta että Irakista. ISISkellä oli lisäksi selkeät johtajat sekä hallinto. Ryhmittymän sisällä oli ennen julistusta käyty keskustelua oppineiden kesken siitä, että täyttyykö kalifaatin kriteerit. Lopputulema oli, että kriteerit täyttyvät, ja täten oli virallisesti kalifaatti perustettu. ISIS oli, ja on, salafi-jihadistisen ideologian moderni fyysinen manifestaatio. ISIS on vain yksi esimerkki salafi-jihadistisista liikkeistä. Seuraavissa osioissa pyritään avaamaan salafi-jihadismin taustaa, toimintaa sekä tunnusmerkistöä siten, että lukija saa käsityksen siitä, miten ja miksi salafi-jihadistiliikkeet toimivat.

4.2 Salafismi

Salafismi on sunni-islamin haara. Salafistit eivät tunnusta neljää Sunni-islamin muuta haaraa, Hanafia, Malikia, Shafii'i:tä ja Hanbalia. Sana salafi tulee käsitteestä *salafiyya*, jolla viitataan hurskaksiin esi-isiin (engl. pious predecessors). Salafismin ydinajatus on islamististen tekstien ja kirjoitusten puhdas ja kirjaimellinen tulkinta, jossa korostetaan puhdasta islamia. (Heiste M. & Hurta E-M. 2017, 12). Salafismi ei ole homogeeninen islamin tulkinta, vaan sillä on aikojen saatossa syntyneitä eri haaroja. Salafismi voidaan siis nähdä metodina, jolla islaminuskoa harjoitetaan. Termiä salafismi ei ole tarkkaan määritelty, ja on usein väärin käsitetty, kun tutkitaan islamia (Haykel 2009, 33).

Salafistit pyrkivät tulkitsemaan alkuperäistä islamia. islaminusko on salafistien mukaan muuttunut vuosien saatossa merkittävästi siitä, mitä se aluksi oli. Salafistien mukaan he eivät voi olla itse profeettoja, mutta he voivat pyrkiä olemaan niin lähellä alkuperäisiä profeetan seuraajia kuin mahdollista elämällä kuten profeetan aikaan elettiin. Salafistit pyrkivät seuraamaan *al-salaf al-salih* – ajan kirjoituksia ja opetuksia. Kyseessä on ensimmäiset kolme sukupolvea muslimeja Muhammadin jälkeen. Profeetta Muhammadin kertomuksien mukaan ”*paras sukupolvi on minun sukupolveni, jota seuraa seuraava sukupolvi, sekä sitä seuraava sukupolvi*” (Abbaas 2013, 111). Näin tulkiten, voidaankin ajatella, että salafismi on filosofia, jossa uskotaan kehitykseen menneisyyden tai taantumuksen kautta. Täydelliseen elämään päästään vain herättämällä henkiin islamin kolme ensimmäistä sukupolvea. Yksi salafismin ydindoktriineista on *tawhid*, eli jumalan ykseys ja doktriinin puhtaanapito, *‘aqida*.

Islaminuskon yhdessä *hadithissa* kerrotaan, että vain yksi ”voittajien” tai ”pelastettujen” ryhmä harjoittaa islamia kuten jumala on tarkoittanut, ja täten vain he tulevat pelastumaan. Salafistit uskovat olevansa juuri kyseinen valittu kansa. Kyseisessä hadithissa kerrotaan myös, että islam tulee jakaantumaan useisiin kerettiläisiin liikkeisiin ja poikkeamiin. Se, millä metodilla (*manhaj*) puhdasoppista islamia tulisi harjoittaa, on johtanut useisiin erilaisiin salafistisiin liikkeisiin. Tunnetuimpiin uskonhaaroihin kuuluvat muun muassa Muhammad ibn ‘Abd al-Wahhabin oppeja seuraavat, joita myös *Wahhabeiksi* kutsutaan. Wahhabit itse eivät kyseistä nimitystä käytä itsestään, sillä he pitävät sitä halventavana. (Maher 2016, 8.)

4.3 Salafistien päätyypit

Salafismiyhteisö on laaja ja moninainen, ja se kattaa alleen laajoja eri kokonaisuuksia. Salafismiin liittyy niin Osama bin Laden kuin Saudi-Arabian *Mufti*. Salafismi voi toimia toisaalla valtiota kasassa pitävänä voimana, kuten Saudi-Arabiassa, mutta se voi myös toimia horjuuttavana voimana kuten se toimii Syyriassa. ISISin nousu viime vuosina on puolestaan monimutkaistanut salafismin käsitettä. (Wiktorowicz 2006, 207.) Wiktorowicz on jakanut tutkimuksissaan salafistit kolmeen eri kategoriaan. Nämä kategoriat ovat puristit, poliitikot sekä jihadistit. Kyseistä jakoa on käytetty tutkijoiden keskuudessa yleisesti julkaisuvuotensa jälkeen. Muitakin jakoja on, kuten Muhammad Hafezin jako, jossa puristeja kutsutaan epäpoliittisiksi tai konservatiiveiksi. Toinen mainittava jako on Jarret Brachmanin (2006, 26) jako, jossa on peräti kahdeksan eri kategoriaa. Eri näkemysten lukumäärä osoittaa, että ilmiötä on haastavaa selittää yksinkertaisesti. Thomas Hegghammerin mukaan salafismi ei olisi poliittinen ilmiö, vaan teologinen, jonka vuoksi se hänen mukaansa selittäisi Salafistien poliittisia toimia. Maherin mukaan tämä on osittain totta. Vaikka salafismi on teologiaan perustuva ilmiö, selittyy se kuitenkin paremmin, kun yhdistetään kokonaisuudeksi Salafistien vallan hakuisuus ja käytännön toimet. Tulkinta on siis osittain myös katsojan silmissä. Maher on jalostanut Wiktorowiczin kolmijakoa niin, että perusjaon lisäksi ryhmät voidaan vielä

jakaa edelleen riippuen siitä, miten he haluavat vaikuttaa yhteiskuntaan ja valtaan. Nämä tekijät on esitetty alla olevassa taulukossa: (Maher 2016, 9.)

Taulukko 1: Salafistien jako poliittisen toiminnan mukaan

Keino muutokseen	Väkivalta	Aktivismi	Hiljaisuus
Asenne valtiota tai kansainvälistä järjestystä kohtaan	Torjuva	Haastava	Neuvova

Suurin osa salafisteistä ovat *quietistejä* (hiljaisia tai rauhallisia). Hiljaiset eivät usko radikaaliin poliittiseen tai sosiaaliseen muutokseen. Heitä kiinnostaa enemmänkin henkilökohtaiset ja sisäiset asiat. Esimerkiksi pohdinnan aiheita voivat olla kuinka pitkä parran tai housujen pituuden tulisi olla. Hiljaisia kutsutaan joissain yhteyksissä myös puristeiksi. Esimerkkinä hiljaisista neuvojista on Saudi-Arabian virallinen uskonnollinen johto, Council of Senior Scholars. He neuvovat Saudien hallitsijasukua yksityisesti, mutta karttavat julkista keskustelua tai avointa hallinnon haastamista (Abir 2006, 10).

Toiminnallisena vastakohtana hiljaisille haastajille voidaan pitää *Sahwa*-liikettä, eli Saudien herätysliikettä, joka puolestaan toimii aktivisti-haastajina julkisesti kertomalla eriävän mielipiteensä hallintoa kohtaan (Lacroix, 2011). Aktivisti-haastajat pyrkivät muuttamaan yhteiskuntaa poliittisen toiminnan kautta, kuitenkin islamististen periaatteiden mukaisesti. Aktivisti-haastajat uskovat yhteiskunnan järjestykseen, joka näyttäytyy radikaalien ja vallankumouksellisten toimien puuttumiseen toimissa. Osa aktivisti-haastajiksi laskettavista salafi-jihadisteista ovat olleet kriittisiä vuoden 2011 arabikevättä kohtaan, vaikkakin he ovat hyväksyneet pinnan alla levottomuuksiin johtaneet syyt. Islamissa on tärkeää, että sosiaalinen järjestys pysyy, mikä on ristiriidassa nähdyn kanssa. Niin valtiolla kuin kansalla on vastuut ja oikeudet.

Jokainen haastajaksi laskettava ei kuitenkaan ole aktivisti. Esimerkiksi islamilainen pelastusrintama (FIS) aloitti toimintansa aktivisti-haastajina, mutta ryhdyttyään aseelliseen kapinaan vuoden 1993 vaalien jälkeen heidän toimintaansa voitiin kuvailla paremmin väkivaltais-haastajina. FISn poliittinen toiminta oli islamilaista, mutta rajautui Algeriaan. Vastaavanlainen toimija on syyrialainen oppositioimija Ahrar al-Sham, joka taistelee Syyrian presidenttiä Bashar al-Assadia vastaan. Kumpikaan järjestö ei pyri muuttamaan totaalisesti maidensa yhteiskuntia, mutta ne pyrkivät kuitenkin vaikuttamaan hallintoon. Mainitsemisen arvoinen ryhmittymä oli myös Takfir wal Hijra, joka erkaantui Muslimiveljeskunnasta 1960-luvulla. Järjestö oli aluksi hiljais-torjuva, joka eristäytyi täysin yhteiskunnasta paikalliselle vuoristolle, kunnes Egyptin valtio ryhtyi toimiin järjestöä vastaan.

Järjestö päätyi väkivaltaisuuksiin ja kidnappasi hallituksen ministerin sekä teloitti tämän. Tätä voitiin pitää siirtymisenä väkivaltais-torjuvalle puolelle. Ryhmä murskattiin tehokkaasti tämän jälkeen. (Esposito 1998, 239).

Maherin jaossa salafi-jihadismin kannalta oleellisin selkeä ryhmä ovat väkivaltais-torjujat. Salafi-jihadistit voidaan laskea tämän kategorian alle. Muita käytettyjä nimityksiä ovat militantti-salafistit tai väkivalta-salafistit. Salafi-jihadistit ovat äärimmäisiä, leppymättömiä ja järkkymättömiä. Salafi-jihadisteilla esiintyy vastaisuutta kansainvälisiä järjestöjä kuten UNä tai ICCtä kohtaan. He eivät usko reformiin tai uusintaan, vaan uskovat että kaikki ovat korruptoituneita. Al-Qaida julisti että *"Me uskomme, että johtaja, joka ei johda jumalan mukaisesti, on vääräuskoinen luopio. On jokaisen muslimiyksilön velvollisuus nousta aseelliseen ja väkivaltaiseen kapinaan tällaisia vastaan"*.

(Egerton 2011.) Tunnettuja väkivaltais-torjujaliikkeitä ovat al-Shabaab, Boko Haram sekä ISIS.

Maher (2016, 11) esittää, että vain väkivaltais-torjujat voidaan laskea salafi-jihadisteiksi.

Perusteluna on se, että vaikka monet väkivaltais-haastajat ovat salafisteja jotka uskovat jihadiin, eivät he kuitenkaan usko välttämättä absoluuttiseen maailmanjärjestyksen uudelleenjärjestelyn tarpeeseen. Toisin lausuttuna, he haluaisivat toimia omana valtionaan osana kansainvälistä maailmanjärjestystä. Väkivaltais-torjujista käytetään opinnäytetyössä vastedes termiä salafi-jihadistit.

5 SALAFI-JIHADISMIA SELITTÄVÄT VIISI KESKEISTÄ KÄSITETTÄ

Seuraavaksi pyritään selittämään salafi-jihadismia, sekä sen sisäisiä eroavaisuuksia. Esimerkiksi on merkittävä ero salafi-jihadisti-teoreetikoiden, jotka toimivat siisteissä sisätiloissa, ja taistelukentällä toimivien salafi-jihadistien välillä. Kumpiakin ajaa hyvin erilaiset kokemukset ja motivaatiot. Näitä eri tekijöitä Maher on pyrkinyt avaamaan viiden eri konseptin, tai käsitteen, avulla. Kyseiset konseptit avataan tarkemmin seuraavissa luvuissa. Ensimmäiset kolme konseptia avaavat ja selittävät salafi-jihadismin käytännön toimintatapoja. Muita tunnettuja teoreetikkoja, joilla on omat jakotapansa ovat muun muassa Muhammad Hafez sekä Jarret Brachmann. Maherin jako perustuu heidän teorioihinsa, mutta Maher on jatkojalostanut niitä siten, että käsiteltävät konseptit liittyisivät lähinnä salafi-jihadismiin, eikä yleispätevästi islaminuskoon. Esimeriksi *bid'ah*, kielletyt innovaatiot, ovat myös keskeisiä islaminuskossa yleisesti.

Maherin keskeiset viisi käsitettä salafi-jihadismia selittävänä ilmiönä ovat *jihad* (taistelu tai sota), *takfir* (ekskommunikaatio), *al-wala' wa-l-bara'* (uskollisuus ja kieltäminen), *tawhid* (jumalan ykseys) ja *hakimiyya* (jumalan suvereniteetti). Kyseiset käsitteet toistuvat salafi-jihadististen ryhmittymien kirjallisuudessa ja ideologioissa. Maher on pyrkinyt selittämään salafi-jihadismia ilmiönä ryhmittymien itse käyttämien käsitteiden kautta. Mainitut viisi ideaa käsitettä, tai ideaa, eivät ole rajoitettu vain salafi-jihadistien käyttöön, ja ne löytyvät myös soveltaen perinteisestä islaminuskosta ja traditiosta. Ideat tekevät erityisiksi se, että niitä on muokattu merkittävästi salafi-jihadistisissa liikkeissä ideologioiden käytettäväksi.

Osama bin Laden oli kriittinen muita muslimeita kohtaan, jotka eivät omaksuneet näitä ominaisuuksia. Hänen mukaansa modernit, varsinkin 9/11 jälkeisen ajan, muslimit pyrkivät liialti toimimaan yhteiselossa Yhdysvaltalaisen kanssa. Bin Ladenin mukaan näiltä muslimeilta puuttui uskostaan keskeisiä tärkeitä tekijöitä kuten jihad, al-wala wa-l-bara sekä takfiriin liittyviä tekijöitä. Bin Ladenin mukaan nämä tekijät puuttuivat näiltä moderneilta muslimeilta juuri siksi, että ne pelottavat länttä eniten. Bin Ladenin kommentit antavat kuvaa siitä, miten tärkeitä kyseiset tekijät ovat salafi-jihadismille. Tutkimalla näitä käsitteitä liikkeiden omien tekstien ja julkaisujen avulla voidaan saada ymmärrystä salafi-jihadistisesta maailmankuvasta. (Maher 2016, 15.)

Viisijakoiset käsitteet voidaan kahteen ryhmään, uskontoa suojaaviin ja edistäviin (protection and promotion). Suojaaviksi käsitteiksi lasketaan jihad, al-wala wa-l-bara sekä takfir, kun puolestaan edistäviksi lasketaan tawhid ja hakimiyya. Ensimmäiset kolme kiinnostavat salafi-jihadisteja eritoten siksi, että ne liittyvät vahvasti taistelukenttään, antaen heidän toiminnalleen syyn tai olemassaolon tarkoituksen. Al-wala wa-l-baralla perustellaan ryhmittymien lojaaliutta. Takfirillä rajataan kaikki ei-islamistiset uskonnot pois, sekä suojataan sitä sisäiseltä korruptiolta. Tawhid ja hakimiyya selittää

millainen täydellinen hallinto olisi, ja ketä se palvelee. Jihad on puolestaan työkalu millä tämä kaikki saavutetaan. (Maher 2016, 16.)

Seuraavissa osioissa selitetään juuri sitä, mitä salafi-jihadistiset ryhmittymät ovat tehneet käsitteille, sekä miksi näin on tehty. Näiden käsitteiden avaamisella saa lukija ymmärryksen salafi-jihadististen ryhmien toimintatavoista, ja oppii täten myös ymmärtämään ja tunnistamaan niitä. On huomioitavaa, että salafi-jihadismia voidaan tutkia useilla eri tavoilla, mutta opinnäytetyössä keskitytään tähän viisijakoiseen tulkintatapaan aihepiirin rajaamisen vuoksi.

5.1 Jihad eli taistelu tai sota

Jihad tarkoittaa taistelua tai sotaa. Sana jihad tulee sanasta *jahada*, joka itsessään tarkoittaa työtä, kamppailua tai vaivannäköä. Muslimit itse argumentoivat myös jihadin tarkasta määritelmästä. Jihad on yksi tunnetuimmista, mutta vähiten ymmärretyistä islamin konsepteista. Varsinkin 9/11 terrori-iskujen jälkeen lähes kaikki ovat kuulleet sanan joskus. Vaikka jihad on käsitteenä vasta viime vuosikymmenien aikana noussut länsimaissa pinnalle, on jihad ollut islaminuskossa mukana jo Koraanin alkuaajoista lähtien. Ensimmäisenä varsinaisena sotalaisana Jihadistisena toimena voidaan pitää aiemminkin mainittua Profeetta Muhammadin ja tämän seuraajien taistoa Mekassa.

Salafi-jihadismissa jihad on hyvin keskeisessä roolissa. Sen tulkitaan olevan korkein velvollisuuden muoto, ja sen alle kuuluu erinäisiä jokapäiväisiä toimia kuten rukoileminen, paastoaminen sekä hyväntekeväisyys. Jihad ei siis tarkoita pelkkää sotimista, vaan myös muita käytännön arkipäiväisiä toimia. Salafi-jihadisteille jihad tarkoittaa taistelemisen prosessia, jolla oikeutetaan toimia. Jihad toimii käytännön metodina salafi-jihadistisen ideologian toteuttamiseksi. Historiassa on useita tapauksia, jossa sorretut tunnetut muslimit käyivät jihadia sortajia vastaan. Ytimessään jihad on jumaluuden huipentuma, joka toimii uskon puolustamiseksi ja kohottamiseksi.

Ensimmäinen al-Qaida johtaja Irakissa, Abu Musab al-Zarqawi totesi seuraajilleen, edeltäjiään jäljitellen, jihadista että: ”uskonnon jälkeen, mikään ei ole niin tärkeää kuin uskontoa ja maailmaa rappioivan vihollisen torjuminen” (al-Zarqawi 2005, 4). Vastaavasti myöhempi al-Qaida johtaja Auman al-Zawahiri totesi että *”jos meillä ei ole tarpeeksi rahaa taistella jihadia, jonka väliin jättäminen aiheuttaisi vahinkoa, niin jihad menee nälkäisten ruokkimisen edelle, vaikka se johtaisi nälkäisten kuoleman”* (Zawahiri 165). Palestiinalainen edesmennyt teologi ja Jihadisti Abdullah Azzam (1979) sanoi, että *”jihadin laiminlyöminen on sama kuin jättäisi paastoamatta tai rukoilematta”* sekä että *”jihadin avulla muslimi voi saavuttaa paratiisin korkeimmat tasot”*. Lausumat antavat kuvaa siitä, miten tärkeänä jihadia voidaan pitää. Monessa tapauksessa historiassa on aiemmat islamistiset johtajat todenneet, että jihad on tärkein teko ja velvollisuus mitä muslimi voi tehdä. Jihadista on myös todettu, että se ei ole vain yksi kestävä islaminuskon teemoista, vaan että se on myös pysynyt suhteellisen muuttumattomana aikojen saatossa (Maher 2016, 35).

Jihad voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan, hyökkäävään ja puolustavaan. On yleisesti tunnustettua, sekä salafi-jihadistisissa että normatiivisissa islamistisissa piireissä, että hyökkäävän jihadin voi määrätä vain ja ainoastaan ”oikea” hallinto, kuten esimerkiksi kalifaatti. Jälkimmäinen on puolestaan erilaista, sillä tällöin käytännössä jihad perustellaan reaktiivisena toimenä ulkoista hyökkäystä vastaan. Puolustuksellinen jihad syntyy ryhtymättömyys johtaisi uhkaan yhteisöä kohtaan. Joissain tulkinnoissa puolustuksellisenkin jihadin hyväksyjänä tai käynnistäjänä pidetään *amiria*, eli johtajaa. Se, mitä tarkoittaa ulkoinen uhka, tai että mitkä ovat sopivia vastatoimia, puolestaan vaihtelee merkittävästi eri salafi-jihadististen ryhmittymien välillä. Käytännön toimet voivat vaihdella ultrapassiivisesta vastarinnasta tilanteisiin, jossa automaattisesti hyväksytään vastatoimet ulkoisen tahon hyökätessä. Passiivisuus on poikkeuksellinen lähestymistapa, ja vain osa salafi-oppineista jakavat tämän näkemyksen. (Maher 2016, 37.)

Käytännön salafi-jihadismissa voidaan yksinkertaistaen verrata sitä, että mitkä olisivat seuraukset, jos jihad jäisikin suorittamatta. Tilannetta voidaan pitää eräänlaisena kahden pahan välillä valitsemisena. Jo aiemminkin mainittu Azzam totesi Afganistanin sodan tilanteesta, että *”kumpi on pienempi paha, se että Venäjä valtaa Afganistanin ja kieltää koraanin, vai valtio, joka käy jihadia mutta sisältää virheitä ja syntejä?”* Viittaus syntiin ja virheisiin johtui siitä, että Afganistanissa ei ollut amiria, ja muslimit tekivät Azzamin mielestä syntiä muun muassa polttaessaan tupakkaa sekä kantaessaan erinäisiä talismaaneja. Todellisuudessa siis ei voitu jihadin käynnistämisen suhteen odottaa täydellistä hetkeä, jolloin kaikki tekijät olisivat oikein. Jihadin käynnistämättä jättämisestä olisi koitunut suuremmat haitat kuin sen käynnistämisestä. Tapaus on esimerkki siitä, miten salafi-jihadismissa voidaan tulkita omiakin sääntöjä sopimaan vallitsevaan tilanteeseen. Tästä johdettuna, reaktiivinen tai puolustuksellinen jihad voidaan nähdä oikeutettuna, jotta saavutettaisiinkin tilanne, jossa kaikki olisi ideaalia. Ajatusta on viety eteenpäin sille tasolle, että jumala itse voi toimia amirina, jolloin varsinaista maanpäällistä hyväksyntää jihadille ei tarvita. Näkemys sopii myös mainiosti ideaan jumalan kaikkivoipaisuudesta. Kaiken lisäksi, ajatus mahdollisti myös yksinäisten susien toiminnan perustelun. (Maher 2016, 38.)

Salafi-jihadismissa ei ole aina oltu länsivastaisia. Vasta 90-luvulla heräsi ajatus, että läntiset valtiot johtivat ja sortivat muslimeita paikallisten edustajien tai pesäkkeiden kautta. Länttä syytettiin muun muassa Afganistanissa vallinneesta korruptiosta, nepotismista ja poliittisesta epästabiiliudesta. Läntisten demokraattisten valtioiden kansalaisten katsottiin olevan myös vastuullisia hallintonsa teoista, koska kansalaiset ovat valinneet hallitsijansa. Käytännössä 1992–1996 välillä Osama bin Laden käänsi katseensa länteen. Sota vauhditti tätä muutosta, etunenässä varsinkin persianlahden sota, jolloin yhdysvaltalaisia joukkoja fyysisesti saapui Persianlahdelle. Yhdysvaltalaisien joukkojen saapuminen oli monelle salafistille sotalaisa käänne. Kuitenkin osa salafisteista koki, että Yhdysvallat

eivät olleet suoraan pääsyyllisiä, vaan syyllisenä oli Saudi Arabian johtaja, joka kutsui joukot paikalle. Heitä voisi kutsua aktivisti-haastajiksi, sillä heidän mielestään riittäisi, että saudihallinto olisi vaihdettu, jolloin ongelma katoaisi. Salafi-jihadistit puolestaan näkivät Yhdysvallat juurisyynä ongelmille. Näistä ajatuksista jatkojalostui ajatus siitä, että länsi on kaiken pahan alku ja juuri. (Maher 2016, 43.)

Muun muassa al-Qaida puolustanut tekojaan sillä, että länsi, eritoten Yhdysvallat ja Yhdistyneet kansakunnat, ovat antaneet erinäisten kansanmurhien tapahtua esimerkiksi Palestiinassa ja Irakissa. Osama bin Laden lausui kirjeessään Yhdysvaltain kansalaisille että *"te hyökkäsitte meitä päin, ja jatkatte hyökkäämistä"*. Lisäksi hän jatkoi, että hyökkäysten annettiin tapahtua Yhdysvaltain kansalaisten hyväksynnällä. (Bin Laden, 2002.)

Väkivaltaiseen jihadiin liittyy kolme oleellista käsitettä. Nämä käsitteet ovat *qital*, taistelun lait tai aseellinen jihad, *qisas*, samansuuruinen kosto sekä *tatarrus*, ihmiskilvet.

5.1.1 Qital eli taistelun lait

Väkivaltainen jihadismi nähdään yleensä brutaaleina ja irrationaalisina toimina. Todellisuudessa väkivaltaista jihadia ohjaa joukko erinäisiä ohjeistuksia ja lakeja, jotka muodostavat sodan oikeutuksen. Näissä säännöissä ja rajoituksissa käsitellään hyvin laajasti muun muassa sitä, miten vanhuksia, lapsia, siviileitä, eläimiä tai vaikka maastoa tulisi kohdella. Kyseiset säännöt ovat kauttaaltaan tunnettuja tavallisessa Islamistisessa laissa. Jo ensimmäinen profeetta Muhammadin jälkeinen kalifi Abu Bakr al-Siddiq oli lausunut tunnetussa puheessaan, muun muassa että *"kuolleiden ruumiit tulee jättää rauhaan..., älä tapa lapsia, naisia tai vanhuksia, äläkä polta maata, varsinkaan hedelmällistä sellaista."* Lisäksi hän lausui että *"...älä tapa vihollisesi karjaa, muutoin kuin ruoaksi itsellesi"*. Lisäksi hän käski vielä, että *"jättäkää kohtaamanne munkit rauhaan"*. (Mohammed 2008, 17.)

Muita Koraanissa mainittavia kohtia sodankäynnistä on muun muassa kohta 2:190, missä sanotaan, että taistelua tulisi käydä Allahin tavoin heitä kohtaan, jotka taistelevat sinua kohtaan, mutta älä ylitä Allahin asettamia rajoja, sillä Allah ei pidä sääntöjen rikkojista (quran.com). Alkujaan sääntöjä oli helpompi noudattaa, sillä kohteina toimi lähinnä Muslimivaltioiden valtiolliset kohteet, jolloin osallisiksi harvemmin joutui ei-muslimeja. Asia nousi esille suuremmin, kun salafi-jihadististen liikkeiden katseet kääntyivät länttä kohden. Eräs merkittävä tekijä, jolla tekoja voidaan oikeuttaa, on *mafhum al-mukhalafa*, eli vapaasti käännettynä vastakkaisuuden ymmärtäminen. Miten tämä siis käytännössä toimii, on se, että jos esimerkiksi pyhissä kirjoituksissa todetaan muslimien veren, kunnian tai omaisuuden olevan suojattua hyökkäyksiltä, niin tämä tarkoittaa käänteisesti sitä, että ei-muslimit eivät ole puolestaan suojattuja. Al-Tibyanin julkaisussa (2004) todetaan muun muassa näin. Kyseinen julkaisu oli merkittävä teos selittämään salafi-jihadistisia

toimia. Mafhum al-mukhalafan käyttöä toimien oikeuttajana ei pidetä yleisesti hyväksyttynä itsenäisenä toimien valtuuttajana. Pikemminkin sen käyttö nähdään oikeutettuna tällöin, jos muissa teksteissä löytyy tukea toimille, ja vastakkaispäätelyllä voidaan vahvistaa tätä näkemystä. Qital ei kuitenkaan ole näin mustavalkoista, ja sodan sääntöjä tulkitaankin hyvin laajasti salafi-jihadististenkin liikkeiden sisällä. On olemassa tekijöitä, jotka antavat joidenkin koulukuntien mielestä suojelua toimilta. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa suojelurahan maksaminen, islamista kiinnostunut ei-muslimi sekä kahden valtion väliset sopimukset ja suhteet. Yhteenvedona voidaan todeta, että säännöt ovat joustavia. Al-Qaida on tulkinnut 2004 julkaisussaan Yhdysvaltojen kansalaisten olevan hyväksyttyjä kohteita osittain myös siksi, että he ovat äänestäneet demokraattisesti kansana hallitsijat valtaan. Täten he ovat osa toimia, ja antaneet niille hyväksynnän. (Maher 2016, 48–49.)

5.1.2 Qisas eli samansuuruinen kosto

Qisas tarkoittaa vapaasti suomennettuna samansuuruisen koston oikeutusta. Länsimaissa tunnettu vastaavuus lienee ”silma silmästä”. Qisasia käytetään oikeutuksena sellaisissa tapauksissa, jossa voidaan toimittaa samantyyppinen toimi kuin mitä on tehty. Käytännössä siis esimerkkinä on vaikka käden katkaisu tai jonkun tappaminen kunniamurhana, mikäli näin on tapahtunut. Tiettyihin rikkomuksiin, kuten esimerkiksi alkoholin juomiseen, on vaikeampi soveltaa qisasia,. Näihin tapauksiin. on olemassa Koraanissa eräänlaiset ”rikesakot” valmiiksi. Näitä rangaistuksia kutsutaan *hududeiksi* ja *ta’zireiksi*. Koraanista löytyy mainintaa qisasille esimerkiksi kohdista 2:178 sekä 5:45 (quran.com). Qisasia käytetään tehokkaasti salafi-jihadististen liikkeiden toimissa siten, että alun perin ihmisten välistä työkalua sovelletaankin poliittisiin toimiin. Vaikka qisas puhtaimmillaan vaatii sen, että tekijä on tiedossa, on sitä sovellettu myöhemmin kokonaisen valtion kansalaisiin. Esimerkkinä Osama bin Ladenin puhe vuodelta 2002, missä hän totetaa ettei ”...*Palestiinalaiset eivät itke yksin, eikä heistä tullut yksin leskiä...*” Puheella tarkoitettiin siis sitä, että qisasia soveltamalla olisi täysin hyväksyttyä kohdistaa iskuja 10 miljoonaa amerikkalaista kohtaan. Qisas on ollut yleisessä käytössä salafi-jihadistisissa piireissä jo 90-luvun lopulta lähtien. Qisasilla ei pelkästään oikeuteta sitä, kehen voidaan iskuja kohdistaa, mutta myös miten niitä voidaan kohdistaa. Kuitenkin jokin menetelmä on erityisesti kielletty Koraanissa, ei sitä voida käyttää. Tällaisia menetelmiä ovat muun muassa surmaaminen sodomistisin menetelmin. Äärimmilleen vietynä al-Qaida on perustellut joukkotuhoaseiden käyttämisen oikeudellisuuden sillä, että Yhdysvallat käytti ydinaseita Nagasakissa. Ensimmäinen merkittävä käytännön qisasin käyttö oli Algerian sisällissodassa, jonka osalliseksi nähtiin Ranska. Seurauksena GIA (Group Islamic Armé) kaappasi Air Francen lennon 8969 vuonna 1994 ja seitsemän henkilöä sai surmansa. Alkuperäinen iskun tarkoitus oli lentää kone Eiffel-torniin. Teko seuraa aiemmin esiteltäviä perusteita, eli kohteena olleet Ranskan kansalaiset olivat perusteltuja kohteita iskuille, koska kansalaiset olivat valinneet

hallitsijansa, jotka puolestaan olivat osallisia Algerian sisällissotaan. Itse tekomenetelmäkin oli perusteltavissa qisasin kautta. (Maher 2016, 52–53).

On tärkeää erotella erikseen vielä kaksi kostonkin liittyvää käsitettä, nimittäin *haram* sekä *kufr*. Haram tarkoittaa qisasin kontekstissa sellaista tekoa, joka on syntistä, mutta kuitenkin käytettävissä vastatoimena. Kufr puolestaan käsittää sellaisia tekoja, jotka ovat suuruudeltaan niin vakavia, että ne johtavat käytännössä epäuskoon. Kufr-tasoisia tekoja ei perinteisemmän qisasin tulkinnan mukaan voida käyttää kostokeinoina. Eri salafi-jihadiryhmittymillä on eri tulkintoja siitä, minkälaiset keinot ovat sallitun rajoissa.

5.1.3 Tatarrus eli ihmiskilvet

Tatarrus tarkoittaa ihmiskilpeä, ja käsite on hyvin keskeisessä asemassa jihadissa. Tatarruksella tarkoitetaan lähtökohtaisesti sellaisia sivullisia uhreja, jotka syntyvät muuhun kohteeseen tarkoitetun iskun yhteydessä. Erotuksena qisasin perusteella suoritettuun hyökkäykseen on se, että qisasissa iskun päätavoite voi olla siviiliuhrien maksimoiminen iskulla sairaalarakennukseen, koska itse on kohdistettu vastaavanlainen hyökkäys. Tatarruksen tunnusmerkistön täyttävät uhrin olisivat puolestaan sellaiset sivulliset uhrin, jotka syntyvät esimerkiksi sotilastukikohtaan kohdistetun hyökkäyksen yhteydessä. Tatarruksen käsitteessä on yhteneväisyyksiä kansainvälisiin sodan sääntöihin. Oleellisin ero kansainväliseen ihmisoikeuteen ja sodankäyntiin on kuitenkin tarkka sivullisten uhrien tulkinta ja oikeutus. Jihadistiset liikkeet ovat pyrkineet madaltamaan kynnystä sivullisten suojelemisen sivuuttamiseksi, jolla voidaan helpommin oikeuttaa iskuja. Perusteena ihmiskilpiuhreille käytetään toistuvasti paria eri tapausta Profeetta Muhammadin elämästä. Toinen tapauksista on Taifin valtaus vuodelta 630, jossa Profeetan joukot käyttivät katapultteja kaupungin pommittamiseksi. Katapultit eivät voi erottaa oikeutettuja kohteita sivullisista kohteista. Tapauksesta on vedetty johtopäätöksiä siihen, että sivulliset uhrin ovat sallittuja. Tarinan todenperään katapulttien käytön osalta on esitetty epäilyjä, mutta sitä käytetään silti tatarruksen oikeutuskeinona. Muita esitettyjä argumentteja iskujen oikeutuksiksi on muun muassa se, että toimimatta oleminen vaarantaisi uskon, tai että toimiminen olisi pienempi paha. Samaa logiikkaa mainittiin aiemminkin jihadin oikeuttamiseksi. (Maher 2016, 60.)

Al-Qaidan entinen avainhenkilö Ayman al-Zawahiri argumentoi, että tulisiko jihadista luopua sen vuoksi, että teoista voisi aiheuta sivullisia tappioita. Al-Zawahiri jakoi mahdollisten tekojen oikeutukset ja toteutustavat kolmeen. Ensimmäinen ajatus oli, että iskut, jossa sivullisia uhreja tulisi, olisivat täysin kiellettyjä. Toisena pohdintana oli se, että iskut olisivat hyväksyttyjä, mutta niistä tulisi maksaa korvausta kärsineille osapuolille, sekä heidän sukulaisilleen. Viimeinen vaihtoehto oli puolestaan, että teot ovat aina hyväksyttyjä, ilman tarvetta minkäänlaisille korvauksille. Vaihtoehtoista kolmas oli se, mitä al-Zawahiri näki oikeutetuimmaksi. Kyseiseen

johtopäätökseen hän tuli siksi, että modernia sotakoneistoa vastaan olisi mahdotonta vastata avoimella taistelukentällä, jolloin ainoiksi keinoiksi jäisivät raa'at ja epäsymmetriset menetelmät. Tatarruksen kohteina olevat uhrin voidaan lisäksi jakaa vielä heihin, jotka ovat vapaaehtoisesti kohteen lähettyvillä, sekä heihin, jotka siellä eivät ole vapaaehtoisesti. Kummatkin kohteet ovat oikeutettuja Zawahirin mukaan. (Maher 2016, 62–63.) Salafi-jihadistisissa piireissä on sisäisesti kuitenkin myös suhtauduttu kriittisesti tatarruksen käyttöön. Esimerkiksi Osama bin-Ladenin kanssa taistellut Tamim al-Adnini on lausunut 1988, että *"me muslimit emme koske naisiin tai tyttöihin, ja he, jotka kaappaavat lentokoneita, käyvät täysin islamia vastaan. Emme pidä sellaisia tekoja oikeutettuina, sillä niissä kuolee siviileitä!"* (Maher 2016, 67). Yhteenvedon tatarruksen käytöstä voidaan kuitenkin todeta, että Koraanissa ei esimerkiksi ole suoraan haditheja, missä otettaisiin kantaa ihmiskilpien käyttöön. Kaikki tulkinnat ovat yksittäisiä johtopäätöksiä, jotka on sovellettu omaan ideologiaan sopiviksi. Lukuisat salafi-jihadistipapit lausuneet kantansa ihmiskilpien käyttämisestä vastaan, mikä kuvastaa sitä, että ryhmittymien välilläkin kannat voivat vaihdella paljonkin. Moderni sodankäynti on kuitenkin muuttanut ryhmittymien toimintatapoja, ja toimia oikeutetaan sisäisesti mitä kekseliäimmillä tavoilla.

5.2 Takfir eli ekskommunikaatio

Takfir tarkoittaa ekskommunikaatiota tai pannaan laittamista, kafiriksi julistamista. Kafir tarkoittaa epäuskoista. Takfirilla oikeutetaan ulkopuolisten työntäminen pois, samalla kun omaa uskoa pyritään pitämään puhtaana. Käytännössä salafi-jihadistisissa piireissä takfirin avulla oikeutetaan islamin sisäisiä muslimien välisiä konflikteja. Julistamalla takfir jollekin toiselle ryhmälle, annetaan näille signaali siitä, että he ovat uskon ulkopuolisia. Syitä takfirin julistamiselle voi olla erilaisia, esimerkiksi syyllistyminen jonkin kiellettyyn tekoon. Normaalissa islaminuskossa takfir ei ole erityisen virallinen tai erikoinen toimi, ja julistamisia jätetäänkin usein huomioimatta, tai ne riitautetaan. Salafi-jihadistisessa ideologiassa takfirilla kuitenkin oikeutetaan toimia näitä "epäuskoisiksi" nähtyjä kohtaan. Toimia perustellaan muun muassa sillä, että oma usko on puhtain ja ainut usko. Jakamalla muslimeita "meihin" ja "heihin", saadaan myös samalla osallistettua omia joukkoja aktiivisemmin. (Maher 2016, 72–73.)

Kufrin tunnusmerkistöä täyttäviä tekoja on lukuisia, mutta oleellisena islaminuskossa on se, että tekoja voidaan tuomita vain sen mukaan, mikä on riidaton. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa on se, että johtopäätöksiä ei tulisi tehdä sellaisten seikkojen perusteella, jotka eivät ole ilmiselviä. Tiukan rajauksen tarkoituksena on takfirin valvomattoman käytön suitseminen. Salafi-jihadistit ymmärtävät tämän käsitteen, mutta niitä kuitenkin venytetään ja käytetään oman agendan ajamiseksi. Koraanissa ja hadithissa on lukuisia kappaleita takfirin käytön rajoituksista. Profeetta Muhammad on sanonut että *"jos veli sanoo toista epäuskoiseksi, niin toinen heistä on varmasti sellainen"* (Sahih-Bukhari.com). Lauseen seuraus on selkeä siltä osin, että toisen väittämistä

epäuskoiseksi ei tule kevyin perustein tehdä. Takfirin kohteelle pitäisi myös antaa mahdollisuus puolustautua väitteitä vastaan, ja tekojen tahallisuutta tulisi arvioida. Takfirin arvioinnissa on yhtäläisyyksiä rikosten tunnusmerkistön arviointiin, sillä myös tekijän syyntakeisuutta tulisi arvioida. (Maher 2016, 75.)

Takfiria voidaan käyttää myös sisäisesti taistossa valtiota vastaan. Kevein perustein ei islaminuskossa haluta vakautta sotkea, ja kapina onkin äärimmäinen keino, joka tulisi kysymykseen vain, jos hallinto on selkeästi rikkonut shari'a - lakia. Historiassa on esimerkkejä kapinoinnista hallintoja vastaan. Modernit salafi-jihadistipapit hyödyntävät takfirista niitä osia, joilla korostetaan oman uskon paremmuutta, ja saadaan omaan ryhmittymään kuulumattomia vihoitettua. Ytimessään kyse on uskosta, ja että miten sitä harjoitetaan. Kuitenkaan salafi-jihadistisilla ryhmittymillä ei ole niin väliä mitä joku uskoo, jos heidät voidaan oman agendan ajamiseksi julistaa epäuskoisiksi. Takfir on menetelmä toteuttaa omaa ideologiaa politiikan ja sosiaalisten keinojen kautta. (Maher 2016, 82.)

Takfirin tuhoisaa voimaa voidaan nähdä nykypäivänä muslimiyhteisöjen sisäisissä verisissä taistoissa. Al-Qaida julisti Irakissa, että kaikki heidän oman uskonsa ulkopuoliset uskomukset, mukaan lukien nationalismi ja kommunismi, olisi täysin kiellettyä ja täydessä ristiriidassa islaminuskon kanssa. Modernit salafi-jihadistit eivät koe, että yksikään maa olisi täydellinen islamistinen valtio, sillä missään ei seurata shari'a - lakia täydellisesti. Tämä johtaa siihen, että tällaisessa valtiossa asuvat henkilöt olisivat kufr ja oikeutettuja taisteluiden kohteita. Irakissa salafi-jihadistiset sunni-muslimit pyrkivät taistelemaan vallassa enemmistössä olevia shiia - muslimeita vastaan takfirin avulla.

5.3 Al-wala' wa-l-bara' eli uskollisuus ja kieltäminen

Al-wala' wa-l-bara' voidaan kääntää uskollisuudeksi ja kieltämiseksi tai vihaksi ja rakkaudeksi. Kyse on siis eräänlaisista vastakohtista. Perinteisessä islaminuskossa voidaan esimerkiksi vertailla uskovien muslimien vaatetusta ja elintapoja ei-muslimeihin vastaaviin konseptin avulla. Pohjimmiltaan siis al-wala' wa-l-bara' on henkilökohtaisten arvojen pohdintaa. Siirryttäessä yksilötasolta poliittiselle tasolle, on al-wala' wa-l-bara' lähellä edellä käsiteltyä takfiria, koska kyseessä on myös jaosta "meihin" ja "heihin". Salafi-jihadistisessa kontekstissa käsitteellä pyritään tekemään eroa oman islamistisen näkemyksensä ja muiden välille, muodostaen samalla eräänlaisen suojamuurin oman uskonnon ympärille. Al-wala' wa-l-bara' on siis takfirin kaltaisesti suojauskeino oman uskon puhtaana pitämiseksi. Kuten jihad ja takfir, myös al-wala' wa-l-bara' on kehittynyt eritoten modernien sotien seurauksena. Al-wala' wa-l-bara'aa tutkinut Muhammad Saeed al-Qahtani selittää sitä, miten konsepti toimii arjen elämässä. Al-wala', eli rakkaus tai apu, pätesi silloin, kun yksilö on velvollinen auttamaan toista. Se myös tuo yhteen samanhenkisiä henkilöitä.

Al-bara' puolestaan määrää sitä, miten jokaisen tulisi välttää paheita ja pahoja tekoja. Kaikki tämä tehdään jumalan nimissä, ja toista ääripäätä lähestyessä, siirrytään kauemmas toisesta päästä.

Salafi-Jihadistit ovat hyödyntäneet al-wala' wa-l-bara'aa monikansallisen yhteenkuuluvuuden luomiseksi. Kun samanhenkisiä, ja samaan uskovia, ryhmittymiä on laajemminkin maantieteellisesti, on samalla syntynyt myös *umma*. Uskollisuus ei katso sukupuoleen, ikään tai muihinkaan tekijöihin. Tällä tavoin voidaan häivyttää olemassa olevat kansallisuudet, ja ikään kuin muodostaa oma valtio omine identiteetteineen. Idea on hyvin vahva, ja se on vahvasti läsnä salafi-jihadisteilla. Al-wala' wa-l-bara' voidaan katsoa kehittyneen poliittiseksi ilmiöksi 1800-luvun Arabiassa, ensimmäisen ja toisen Saudivaltion noususta ja tuhosta. Ensimmäisen Saudivaltion luoja, Muhammad ibn Sa'ud haki tukea ja legitimitettä haastetulle valtiolleen pappi Muhammad ibn 'Abd al-Wahhabilta. Al-Wahhabi oli huolissaan Arabian niemimaan uskonnonharjoittamisen tilasta, ja Sa'ud jakoi nämä näkemykset. Lopputulemana oli, että al-Sa'ud ja al-Wahhabi lyöttäytyivät yhteen, ja ryhtyivät uudistamaan islaminuskon harjoittamista Arabian niemenmaalla. Al-Wahhabin tuli tukea al-Sa'udia uskonnollisissa asioissa, sekä antaa tämän hallinnolle hyväksyntänsä sota-asioissa. Vastaisuudessa tästä sai Al-Wahhabin suku harjoittaa ja kehittää omaa uskoa al-Sa'udin hallinnossa. Tästä liittoumasta jäi ikuiset jäljet, sillä tänäkin päivänä Saudi-Arabiassa on vallan kahtiajako. Hallinto käytti al-wala' wa-l-bara'aa työkalunaan toistuvien hyökkäysten al-Wahhab'n avulla etsittiin kirjallisuudesta oikeutuksia vastaiskuille. Tämä oli vain yksi esimerkki al-wala' wa-l-bara'n käytöstä toimien oikeutukselle. Oleellista oli, että sen avulla voitiin vaatia vallattujen alueiden heimoilta ja asukkailta lojaliteettia omaa hallintoa ja uskoa kohtaan. (Maher 2016, 112–116.)

Myöhemmin 1984 Abu Muhammad al-Maqdisi julkaisi kirjan *Millat Ibrahim*, jota on pidetty radikaaleissa salafistipiireissä eräänä merkittävimpänä al-wala' wa-l-bara'aa selittävänä teoksena. Saksassa toimi peräti vuoteen 2012 moskeija, joka oli nimetty teoksen mukaan. Teoksen ydinsanoma on, että modernimmassa al-wala' wa-l-bara'ssa ei riitä, että passiivisesti vain toimitaan ohjeiden mukaisesti. Uudistetun ajattelutavan myötä vaadittiin, että jokaisen tulisi aktiivisesti ja aggressiivisesti osallistua toimiin, sekä "hyviin" että "pahoihin". Käytännön tasolla jokaisen tulisi siis vankan uskomisen lisäksi myös aktiivisesti toimia uskottomia vastaan, ja täten osoittaa omaa uskollisuuttaan. Äärimmillään tämä tarkoittaa sitä, että vääräuskoisille annetaan mahdollisuus kääntyä "oikeaan" uskoon, mutta jos he eivät näin tee, voidaan heidät täysin hylätä "elävinä tai kuolleina". Tehokkaimmillaan menetelmällä voidaan aiheuttaa sosiaalisia mellakoita. Oikeutus toimille tuli suoraan jumalalta. (Maher 2016, 122.)

Al-wala' wa-l-bara'aa on myöhemmin hyödynnetty myös ulkopuolisen avun vastaanottamiseksi. Argumenttina sille, että ei-muslimeilta voidaan ottaa apua vastaan, on pidetty esimerkiksi sitä, että avun pyytäjän tulee olla aidosti avun tarpeessa, ja että auttaja poistuu takaisin kotiinsa

(kotimaahansa) avun antamisen jälkeen. Näillä perusteilla perusteltiin muun muassa Saudi-Arabian avunpyyntöä lännestä Irakia vastaan, kun Saddam Hussein hyökkäsi Kuwaitiin. Perusteluna oli se, että mikäli Irakia vastaan ei puolustauduta, joutuu Saudi-Arabia suurempiin ongelmiin. Kriteerinä avunantajan hyväksynnälle oli myös, että avunantajasta pidetään ja että avunantaja ajattelee hyvää islamista. Saudi-Arabia ei toki ole salafi-jihadistinen valtio, mutta salafistinen kylläkin, ja tapaus selittää myös, miten ideologiat elävät, ja miten niitä voidaan soveltaa omaan agendaan sopiviksi niin, että omat kansalaiset tai ryhmittymän jäsenet myös hyväksyvät toimia. Päämääränä on shari'a – lain toteuttaminen jumalan nimissä.

Afghanistanissa toteutettiin 2001 al-Walaa puhtaimmillaan, kun Talibanjohtaja Mulla Omar ei luovuttanut Yhdysvalloille Al-Qaidan avainhenkilöitä, Osama bin Ladenia etunenässä. Talibanin silloinen taloudellinen johtaja Mustafa Abu al-Yazid kehui Mulla Omarin päättäväisyyttä ja puhdasoppisuutta, ylistäen tätä sankarillisesta nöyrytymättömyydestä. Merkittäväksi tapahtuman teki se, että kyseessä oli ensimmäistä kertaa, kun valtiosta erillinen ryhmittymä (al-Qaida) vaati johtajaltaan al-Walaa. Talibanjohtajat kokivat al-Qaidan muslimeina tärkeämmiksi kuin ulkopuoliset Yhdysvaltalaiset, vaikka Taliban ja al-Qaida eivät välttämättä jakaneet kaikkia näkemyksiä täysin. Tapaus antoi salafi-jihadistisille piireille vauhtia esimerkiksi muslimien välisestä yhteistyöstä Yhdysvaltalaisia vastaan.

Toinen esimerkki al-wala' wa-l-bara'n käyttämisestä salafi-jihadistisissa tarkoituksissa oli al-Qaidan isku Jeddassa Yhdysvaltojen konsulaattia kohtaan. Bin Laden argumentoi hyökkäyksen olleen oikeutettu, koska al-Sa'udin hallinto ei seurannut yksinään jumalaa, vaan valta oli annettu liiakseen ihmisille. Kyseinen baran perusteella tehty isku oli omiaan näyttämään tietä valtion sisällä toimiville ryhmittymille, että miten voidaan toimia omaa hallintoa vastaan. Bin Laden koki erityiseksi baran toimeksi sen, että saudihallinto pyrki avoimesti ylläpitämään hyviä suhteita Yhdysvaltoihin. Tämän al-Qaida koki täydelliseksi al-wala' wa-l-bara'n hylkäämiseksi saudipapiston toimesta. Kaiken tämän keskellä al-Qaida piti itseään täydellisenä ja puhtaimpana uskonnon harjoittajana. (Maher 2016.)

5.4 Tawhid eli jumalan ykseys

Tawhid on tärkeä osa islamia, mutta entistä keskeisemmässä asemassa se on salafismissa. Tawhidilla tarkoitetaan monoteismin opinkappaletta sekä Jumalan kaikkivalttiutta. Tämä edustaa uskonnon yhtä tärkeintä osaa, jolla tehdään erotus monijumalaiseen aikaan, joka tunnetaan myös arabiaksi nimellä *jahiliyya*. Tawhidin merkitys juontaa juurensa 1700-luvulta, jolloin islamiin alkoi ilmestyä mystiikan piirteitä. Muhammad ibn 'Abd al-Wahhab kirjoitti kirjan, *Kitab al-Tawhid*, jossa hän paheksuu tätä piirrettä. Al-Wahhabin kirjassa, josta tawhid nykyisenä ajatuksena kumpuaa, oli pyrkimyksenä palauttaa muslimit takaisin keskeisen ajatuksen piiriin. Tämä oli al-Wahhabin

mielestä se, että muslimien pitää erkaantua epäjumalanpalvonnasta. Epäjumalanpalvomisena hän piti juuri mystisten piirteiden ilmentymistä islamiin. Al-Wahhab, kuten Qutb, pyrki estämään islamin romahtamista takaisin islamia edeltäneeseen aikaan, jolloin monijumalaisuus ja piittaamattomuus vallitsi. (Maher 2016, 145.)

Al-Wahhab jakoi tawhidin kolmeen osaa, jotta muslimien olisi helpompi ymmärtää käsitettä. Tawhidin jako kolmeen osaan myös varmisti al-Wahhabin mielessä sen, että jokainen muslimi pystyi olemaan varma mitä Jumala heiltä vaati. Jako menee seuraavasti:

- *Tawhid al-rububiyya* (Herran ykseys)
  - Tällä tarkoitetaan yksinomaista uskoa sekä tunnustusta siitä, että Allah on ainutlaatuinen ja kaikkivoipa ihmiskunnan valtiasta. Allahilla on tämän käsityksen mukaan ehdoton komento ja kontrolli kaiken luomiseen liittyen.
- *Tawhid al-uluhiyya* (Jumalanpalvonnan ykseys)
  - Tällä tarkoitetaan sitä, että uskotaan Allahin oleva ainoa jumala, joka yksinomaan vailla kumppania ansaitsee tulla palvotuksi.
- *Tawhid al-asma wa-l-sifat* (Nimien, ominaispiirteiden sekä ominaisuuden ykseys)
  - Tällä tarkoitetaan sitä, että uskotaan yksinomaisesti Allahin kaikkiin ominaisuuksiin. Muslimit uskovat Allahilla olevan 99 nimeä, joista jokainen kuvailee Allahin tiettyä ominaisuutta, johon Jumala on kykeneväinen. (Maher 2016, 146.)

Nämä kolme kohtaa erottuvat islamin uskontunnustuksen kohdassa, jossa mainitaan, ettei ole muita jumalia kuin Allah. Tällä painotetaan juuri edellä mainittuja kohtia, kuten se, ettei ole muuta toimijaa kuin Allah, ei ole muuta palvonnan kohdetta kuin Allah, eikä ole muuta todellisuutta kuin Allah.

Tawhidin nähdään velvoittavan toimintaan, joka voi ilmentyä monella eri tapaa. Tästä esimerkkinä on käytetty Jumalan luomuksia, kuten enkeleitä, *jinnejä* (yliluonnollisia olentoja) sekä ensimmäistä miestä, Aatamia. Koraanin mukaan ainoastaan ihmisellä ja *jinnillä* on vapaa tahto tehdä hyvää tai pahaa, toisin kuin enkeleillä. Tarina kertoo siitä, että kun Allah oli luonut Aatamin, hän vaati enkeleitä ja *jinnejä* ylistämään luomustaan. Aatami oli Allahin paras luomus. Kaikki muut ylistivät paitsi Iblis, joka on *jinn*, sillä hänellä on vapaa tahto ja näin ollen hänet karkotettiin paratiisista. Tämä esimerkki osoittaa kaksi tärkeää opetusta. Ensimmäinen on uskon ja toiminnan yhteys. Toinen on tawhidin jokaisen osa-alueen erottaminen, jotta se voi materialisoitua. Tällä tarkoitetaan sitä, että jos kukaan ylistäisi muuta kuin Allahia, olisi se epäjumalan palvomista. Kun kyseessä on kuitenkin Allahin antama käsky, joka on sisäänpäin suuntautuva uskomus Allahiin, sekä ulospäin suuntautuva ylistys Aatamia kohtaan, joka on vuorostaan sisäisen uskon esiintyminen ulkoisena, on tämä hyväksyttävää. Sillä Allahin käskyyn liittyy sisäänpäin suuntautuva usko Jumalaan ja sen

esiinnyttäminen ulospäin on uskon näyttäminen ulospäin. Kun Iblis kieltäytyi ylistämästä Aatamia, osoitti tämä sen, ettei hän ollut valmis näyttämään sisäistä uskoaan ulospäin. Tämän tarinan kautta voidaan siis tarkentaa syy sille, miksi islamissa uskonnolliselle toiminnalle, kuten rukoilemiselle ja jumalanpalvonnalle, on annettu niin suuri painoarvo. (Maher 2016, 149–150.)

Islamilaisessa ajatuksessa voidaan myös sanoa aiemman perusteella, että *al-rububiyyan* ja *al-uluhiyyan* välillä on vahva side. Tämä side vaatii muslimilta jatkuvaa työtä uskonnon eteen. Tämä poikkeaa muista Abrahamilaisista uskonnoista. Tästä esimerkkinä voi toimia esimerkiksi protestanttisuuden näkemys, jonka mukaan Jeesuksen ristiinnaulitseminen pelastaa jokaisen ja on näin ollen ei vaadi uskovaiselta sen enempää toimia. Kyseiseen linkkiin sekä pelastukseen työn kautta keskittyy erityisesti salafistinen koulukunta. Koraanissa tästä pelastuksen mahdollisuudesta mainitaan useaan otteeseen. Kohdassa mainitaan esimerkiksi siitä, että Allah antaa jokaiselle anteeksi, joka katuu sekä tekee parannuksen ja uskoo ja tekee vanhurskautta ja jatkaa sitten johdatuksessa. Kyseinen kohta painottaa sitä, että jokaisen muslimin pitää aktiivisesti pyrkiä pelastukseen, joka on vain ja ainoastaan mahdollista oman toiminnan seurauksena. (Maher 2016, 150–151.)

Miten salafi-jihadistiset teoreetikot erkanevat perinteisestä salafistisesta näkemyksestä liittyy Jumalan palvonnan ykseyteen. Tällöin kyseessä on ennemminkin käytäntöön liittyvä välirikko kahden välillä. Salafi-jihadistiset teoreetikot argumentoivat usein, että miten usko ennalta määrättyyn sekä uskontoon voidaan osoittaa, kun fanaattisella uskolla. Salafi-jihadistit argumentoivat tawhidin käyttämistä sotilaallisena doktriinina toisin sanoen niin, että jumalallinen tahto ja ennalta määrätty elämä sekä Allahin pelko ja usko on mahdoton osoittaa sotimatta. Sayyed Imam Al-Sharif, joka on tunnettu salafi-jihadistisen opinkappaleiden kehittäjä ja Zawahirin läheinen ystävä, argumentoi, että jihad on tapa, jolla tawhidia voidaan toteuttaa. Tämä heti kietouttaa tawhidin ja jihadin keskenään, jonka takia salafi-jihadistit uskovatkin osoittavansa uskonsa, pelkonsa ja ennalta määrätyn elämän Allahille. Tähän voidaan liittää aiemmin mainittu vaatimus mikä on islamissa, salafismin ulkopuolella myös, joka on vaatimus toiminnasta ja jokaisen uskovaisen pyrkimyksestä pelastukseen omin toimin. (Maher 2016, 157.)

5.5 Hakimiyya eli jumalan suvereniteetti hallita

Hakimiyya tarkoittaa valtion hallintoa, joka perustuu yksinomaan sekä ainoastaan islamiin (Maher 2016, 169). Tällä tarkoitetaan sitä, että valtion lait muodostuvat *shariasta*. Valtio edustaa näin ollen täysin erilaisia arvoja kuin parlamentaarisisissa demokratioissa. Parlamentaarisen demokratian pohja muodostuu ihmisten äänestyskäyttäytymisestä, jolloin valtaan valittu puolue muodostaa hallituksen. Parlamentaarista demokratiaa on helpointa kuvaannollista Yhdysvaltain kuudennentoista presidentin, Abraham Lincolnin, puheesta, jossa hän mainitsee hallituksen

muodostuneen kansalaisista, kansalaisten toimesta ja joka toimii kansalaisten puolesta.

Hakimiyyan voidaan nähdä olevan täydessä ristiriidassa tämän kanssa, sillä näkemyksenä on, että hallituksen muodostaa Allahin sanoma Koraanissa, joka muodostuu Allahin toimesta ja joka toimii Allahin puolesta.

Hakimiyya, eroaa muista aiemmin käsitellyistä käsitteistä kolmella erilaisella tapaa. Ensimmäisen eron huomaa ajatuksen alkuperästä. Toisin kuin muut aiemmin käsitellyt käsitteet, *hakimiyya*, ei syntynyt Arabian niemimaalla. Ajatus islamilaisesta hallinnosta juontaa juurensa Intian niemimaalle, jossa tärkeimpänä teoreetikkona ajatukselle oli Abdul A'la Maududi. Tämä tarkoittaa sitä, että ajatus on saanut vaikutteita islamilaisen maailman ulkopuolelta. Toinen poikkeus tulee al-Qaidan panoksen puutteesta ajatuksen teoreettiseen kehittämiseen. Al-Qaidan johtohahmot eivät ole ottaneet kantaa ajatukseen islamilaisesta hallinnosta, joka on itsessään hyvinkin mielenkiintoista. Tässä opinnäytetyössä esitettiin teorioiden *Jihadista*, *takfirista* sekä *al-wala wa-l-barasta* al-Qaida on ottanut selkeästi kantaa. Tämä ei kuitenkaan johdu siitä, etteikö al-Qaida uskoisi islamilaiseen valtioon. Al-Qaida on keskittynyt enemminkin muodostamaan salafi-jihadistista konseptia sotilaallisesta kamppailusta, jonka kautta se voi argumentoida toimiaan muille muslimille ja näin ollen saada tukea sekä uusia tukijoita. Kolmas poikkeus tulee sen teoreettisista muodostajista. Toisin kuin aiemmat käsitteet, jotka on tässä opinnäytteessä esitetty, *hakimiyyan* teoreettiset luojat eivät kuuluneet Salafilaiseen koulukuntaan, vaan kuuluivat enneminkin klassisen islamin aktivismin koulukuntaan. Ajatus islamilaisesta hallinnosta myös luotiin modernina aikana toisin kuin salafismi sekä myöhemmin muodostettu salafi-jihadismi. (Maher 2016, 170–171.)

Hakimiyyan käsitteen teoreettiset juuret voidaan paikantaa aina 900-luvulle, jolloin irakilainen tutkija, Imam Abu al-Hasan al-Mawardi, kirjoitti kirjan islamilaisesta hallinnosta. Joten ajatus islamilaisesta hallinnosta ei ole uusi, mutta miksi se nousi juuri 1900-luvun alussa uudestaan pintaan? Tästä on monia teorioita, joista todennäköisin on perinteiden murtuminen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että moderneissa yhteiskunnissa yksilön asema vahvistuu entisestään. Entistä enemmän yksilö on yksikkö, jolloin yksinäisyyden tunne on vahvempi kuin koskaan aiemmin historiassa. Tämän takia yhä useampi muslimi pyrkii etsimään lohtua ylikansallisesta identiteetistä, jota *umma*, yhteisö, voi tarjota. Toinen näkemys taas esittää teorian *hakimiyyan* nousun syyksi sen, että islamistit nostavat tämän avulla poliittisia epäkohtia. (Maher 2016, 171–172.)

Hakimiyyan nousulle nykypäivänä on selvästi nähtävissä syy, joka juontaa juurensa vaikeisiin tapahtumiin islamilaisessa maailmassa. Historiasta on nähtävissä selkeä syy *hakimiyyan* nousulle, joka on, lähestulkoon aina, johtunut siirtomaaympäristöstä. Tästä voidaan nähdä eräänlainen syy-seuraussuhde, jonka takia monet teoreetikot hylkäsivät, tyytymättöminä vallitsevaan ympäristönsä takia, länsimaisen poliittisen järjestelmän ja näkivät sen jumalattomana, hyväksikäyttävänä sekä

rappeutuneena. Länsimaiden nousu maailmanlaajuisella shakkilaudalla ei ollut ainoa syy tälle, vaan myös Osmanien kalifaatin romahdus. Osmanien kalifaatin romahtaminen vuonna 1924 lopetti näennäisen Allahin sijaishallituksen maailmassa. Monet aikansa islamin teoreetikot alkoivatkin heti Osmanien kalifaatin romahtamisen jälkeen vaatia paluuta noihin islamilaisiin periaatteisiin. (Maher 2016, 172.)

6 SALAFI-JIHADISTISEN TOIMINNAN VIITEKEHYKSET

Aiemmin mainitut tekijät ovat vain yksi keino selittää salafi-jihadismia. Seuraavassa osiossa tutkitaan salafi-jihadismia muutaman toiminnan viitekehyksen kautta. Kehyksissä on paljon samoja elementtejä, mutta ne tarkastavat ilmiötä enemmänkin ulkopuolisten tekijöiden kautta, kun aiemmat ilmiöt ovat salafi-jihadismin itse määrittelemiä. Jako kolmeen eri kehykseen on Snown & Byrden (2007) käsialaa.

6.1 Diagnostinen kehys

Kehyksen ydinajatus on, että islam ja muslimit ovat uhreja ja sorron alla. Painotetaan että länsi on sodassa islamin ja muslimien kanssa. Koetaan, että ollaan aidosti epäoikeudenmukaisesti kohdeltuja ja nöyryytettyjä lännen toimesta. Esimerkkeinä käytetään esimerkiksi Syyriaa, Palestiinaa, Irakia ja Afghanistania. Muita syiksi luettavia tekijöitä ovat esimerkiksi länsimaissa käytävät keskustelut huivien käytöstä, profeetta Muhammadista tehdyt pilapiirroksiset sekä yleinen islamofobia. Kaikki pienetkin tekijät, mikä voidaan tulkita islamin vastaiseksi, valjastetaan narratiiviin sopiviksi tukemaan ajatusta sodasta länttä vastaan. Salafi-jihadismi korostaa narratiivissaan lännen moraalista tekopyhyyttä. Ideologian mukaan länessä ylläpidetään demokratiaa oman maan sisällä, mutta samanaikaisesti viedään ristiretkimäisesti sotaa muslimimaihin. Tällaisessa maailmankatsomuksessa länsi edustaa uhkaa, sortoa ja valloittamista, ja että länsi pyrkii orjuuttamaan kaikki muslimit. Narratiivia vahvistaa erityisesti WTC – iskujen jälkeinen uutisointi muslimien yleisestä yhdistämisestä iskun tekijöiksi.

6.2 Ennustava kehys

Ennustavalla kehyksellä tarjotaan ratkaisua islamin ja muslimien kohdistuvien uhkien kohtaamiseksi. Toiminnan avuksi käytetään uskonnollisia virsiä, *anasheed*, historiallisen ja uskonnollisen validoinnin tuomiseksi sanomalle. Ydinajatuksena on, että vastoinkäymiset muutetaan voimavaroiksi, ja täten ne tuovat voimaantumista ja yhteenkuuluvuutta. Nöyryytys muuttuu väijäämättömäksi voitoksi, kärsimys uhrautumiseksi ja häpeä kunniaksi.

6.3 Motivaatiokehys

Motivaatiokehyksellä pyritään saamaan aikaiseksi aktiivista toimintaa ideologian tueksi. Yksi keinoista on kaksinkertaisen pelastuksen narratiivi. Kertomus on salafi-jihadismin ideologian ydintä, missä luvataan pelastus kaikille, jotka ovat valaistuneita ja kuuluvat oikeaan yhteisöön. Oikein uskoville tarjotaan pelastus helvetintulelta, sekä voittoa tuomionpäivänä. Narratiivin mukaan kaikille tosiuskovaisille on luvattu synninpäästö ja pääsy tuonpuoleiseen paratiisiin. Erityisesti marttyyrit nostetaan korkealle alustalle.

Toinen narratiivi motivaatiokehyksessä on narratiivi kalifaatista. Narratiivin mukaan kalifaatti on ilmentymä täydellisestä islamilaisesta yhteiskunnasta. Ajatus kalifaatista täydellisenä yhteiskuntana on ajateltu juontuvan syvältä islamin historiasta. Ideaan kuuluu olennaisesti kurinalainen shari'a-lain totteleminen ja käyttö lakina. Shari'a-lakia tiukkaan ja kurinalaisesti seuraavalle henkilölle luvataan takuupaikka paratiisista tuonpuoleisessa. Se, että kalifaattia ei juuri nyt ole, esimerkiksi kuten ISISin kohdalla, on vain tilapäinen takaisku ja jumalan asettama koitos yhteisön todellisille uskovaisille. Shari'a-lain seuraamista ja vahvistamista pidetään tärkeämpänä kuin varsinaista fyysistä kalifaattia.

Motivaatiokehykseen kuuluu lisäksi ajatus siitä, että salafi-jihadistit ovat etujoukot ja ainoat puolustajat islamin alistamista vastaan. Narratiivi on vahvasti sidoksissa aiemmin mainittuun al-wala' wal-bara' käsitteeseen, jossa korostetaan lojaaliutta ja yhteenkuuluvuutta. Idealla validoidaan hyökkäykset vääräuskoisia, *kuffar*, kohtaan. (Wagemakers, 2008).

7 NYKYPÄIVÄÄ SEKÄ ÄÄRI-ISLAMISMIA EDISTÄVIÄ RYHMIÄ

Salafi-jihadismi on radikaali islamin suuntaus, joka yhdistää salafistisen puritanismin aseelliseen jihadiin. Tämä ideologia on noussut merkittäväksi globaaliksi turvallisuushaksi erityisesti 2000-luvulla. Kaksi keskeistä jo aiemminkin usein mainittua salafi-jihadistista toimijaa, al-Qaida ja ISIS, ovat muokanneet tätä ilmiötä merkittävästi, vaikka niiden välillä on huomattavia eroja toimintatavoissa, tavoitteissa ja ideologiassa.

ISIS syntyi al-Qaidan irakilaisesta haarasta ja nousi merkittäväksi toimijaksi 2010-luvun alussa Abu Bakr al-Baghdadin johdolla. ISIS erosi al-Qaidasta keskeisillä tavoilla. Ensinnäkin ISIS keskittyi kalifaatin välittömään perustamiseen ja hallintaan konkreettisella maantieteellisellä alueella, mikä huipentui kalifaatin julistamiseen vuonna 2014. Toinen eroavaisuus on ISISin taktiikka, mikä oli huomattavasti brutaalimpaa ja suorempaa kuin al-Qaidan. Se hyödynsi sosiaalista mediaa tehokkaasti propagandansa levittämiseen ja rekrytoi aktiivisesti ulkomaalaisia taistelijoita. Tuskinpa kukaan uutisia seurannut on voinut välttyä ISISin videoilta. ISIS ei myöskään perustele toimiaan yhtä perusteellisesti kuin mitä al-Qaida teki. Vaikka molemmat ryhmät käyttävät väkivaltaa, on ISISin toiminta ollut huomattavasti brutaalimpaa ja julkisuushakuisempaa. Videot julkisista teloituksista ja muista julmuuksista olivat keskeinen osa ISISin propagandaa.

Vaikka ISISin kalifaatti on kaatunut ja al-Qaidan johtohahmot ovat kärsineet suuria menetyksiä, molemmat ryhmät jatkavat toimintaansa eri muodoissa. Al-Qaidan paikalliset haarat, kuten al-Qaida Arabian niemimaalla (AQAP) ja al-Qaida Maghrebissa (AQIM), ovat yhä aktiivisia. ISIS puolestaan on muuttunut hajautuneemmaksi, mutta sen ideologia elää edelleen ja inspiroi uusia Jihadistisia soluja ja yksilöitä ympäri maailmaa. (Supo 2024.)

Ranstorpin (2020, 17) tutkielmassa esitetään kuusi eri kanavaa tai ryhmää, jotka pyrkivät edistämään ja kehittämään väkivaltaista ääri-islamismia. Ensimmäiseksi mainitaan sotilaalliset jihadi – liikkeet, kuten esimerkiksi al-Qaida. Nämä ryhmät ovat organisaatioita, joissa vaaditaan yksilöiltä tiukkaa kuria, uskollisuutta sekä kuuliaisuutta ryhmää kohtaan. Tällaiset organisaatiot ja ryhmittymät suorittavat turvallisuutarkastuksia uusille jäsenilleen, sekä toimivat Euroopassa peitteen alla. Konfliktialueella tällaiset toimijat toimivat avoimemmin. Jotkin organisaatiot ottavat jäsenikseen kenet tahansa, kun puolestaan jotkin ovat varovaisempia ja valikoivampia. Joissain kaupungeissa on kokonaisia salafi-jihadistisia ekosysteemeitä avainhenkilöillä, saarnaajilla, rahastonhoitajilla ja rekrytoijilla. Näiden komennusrakenteiden ympärille voi olla muodostunut tukiverkosto radikalisoituneista jäsenistä, joita on rekrytoitu esimerkiksi paikallisista moskeijoista, opintopiireistä, urheilukerhoista sekä kouluista.

Vaikka al-Qaida sekä Islamilainen valtio ovat menettäneet johtajiaan sekä valta-asemaansa Lähi-idässä, pitävät niiden mainetta ja vaikutusvaltaa yllä niiden alajaostot kuten aiemmin on mainittu. Islamilaisen valtion Länsi-Afrikan alajaosto on yksi suurimmista ja vahvimista. Länsi-Afrikan jaosto syntyi vuonna 2015 ja kontrolloi edelleen suuria alueita Nigerian luoteisosissa. Erilaisten arvioiden mukaan jaostolla on 4 000:sta aina 5 000:een jäsentä (Counter Terrorism Guide, 2022). Myös Islamilaisen valtion Khorasanin provinssi, joka on myös Islamilaisen valtion alajaosto Afganistanin alueella, on kasvattamassa asemaansa Afganistanissa. Erityisesti Islamilaisen valtion Khorasanin provinssia auttaa Talibanin jälleen nouseminen vallankahvaan vuonna 2021. Monien arvioiden mukaan alajaostolla on enemmän vapautta Afganistanissa, jossa se voi suorittaa operaatioitaan vapaammin sekä kasvattaa joukkojen määrää (Mapping Militants Project 2022). Nämä kaksi Islamilaisen valtion alajaostoa ovat vain muutama esimerkki monista erilaisista alajaostoista, jotka ovat löyhästi yhteydessä Islamilaiseen valtioon. Kuitenkin tälläkin hetkellä nämä alajaostot, kuten myös al-Qaidan tapauksessa, vastaavat suurimmasta osasta suoritetuista iskuista. Tämä osoittaa sen, että ongelma ei ole ainoastaan Lähi-idän alueella, vaan kyseessä on myös maailmanlaajuinen ongelma.

Toinen Ranstorpin luokittelema ryhmittymä on sotilaalliset islamistiset porttiryhmit (militant Islamist gateway groups). Esimerkki ryhmittymästä on Hizb-ut-Tahrir, päämajanaan Libanon, sekä jo lakkautettu Sharia4Belgium, joka toimi Belgiassa. Yleisesti ottaen tällaiset ryhmät toimivat demokratioiden lähetyvillä, eivätkä ne käytä väkivaltaa toimintakeinona. Usein kyseiset ryhmät ovat monikansallisia. On spekuloitu, että tällaiset ryhmittymät voivat toimia kanavana pehmentää sotilaallista jihadismia aikovia yksilöitä. Toisaalta on todettu, että tällaiset ryhmittymät voivat myös toimia ponnahduslautoina toisiin ääriliikkeisiin. Ryhmittymien toimintatapoihin kuuluu muun muassa mielenosoitusten järjestäminen shari'a-lain puolesta. Mielenosoituksia vastustavat reaktiot ruokkivat ja vahvistavat ryhmittymien yhteenkuuluvuutta. (Ranstorp 2020, 17).

Seuraava Ranstorpin (2020) artikkelissa luokiteltu ryhmä on katu- da'wah -ryhmät (Street da'wah group). Esimerkki tällaisesta ryhmittymästä on saksalainen, sittemmin kielletty, Die Wahre Religion. Nimi tarkoittaa "Oikeaa uskontoa", ja ryhmän on perustanut vuonna 2006 Ibrahim Abou Nagie (Dearden, 2016). Da'wah – ryhmien tarkoituksena on levittää koraaneita, sekä muuta uskonnollista materiaalia. Perimmäinen tarkoitus on löytää sopivia salafisti-verkostoon sopivia yksilöitä, joita voidaan myöhemmin käyttää muissa tarkoituksissa. Toimintatavat ovat hienovaraisia, asteittaisia sekä sinnikkäitä. Mikäli rekrytoijat tuntevat etenevänsä, eivät he koskaan lopeta. Ryhmät järjestävät yhteenkuuluvuuden ja oman ideologiansa vahvistamiseksi esimerkiksi jalkapallopelejä tai muita sosiaalisia tapahtumia.

Julkaisussaan Ranstorp listaa myös ääri-islamia edistäväksi ryhmittymäksi humanitäärisiksi naamioituvat organisaatiot (False-Humanitarian organisations). Tällaiset väärän peitteen alla

toimivat hyväntekeväisyysorganisaatiot ovat erittäin vahingollisia, sillä islamin yksi peruspilareista, *zakat*, velvoittaa muslimeita lahjoittamaan tietyn osan omaisuudestaan hyväntekeväisyyteen. On vaikeaa erottaa tällaista laitonta varainkeruuta todellisesta hyväntekeväisyydestä, sillä usein keruu tapahtuu rajojen yli ja EUn ulkopuolella.

Viimeinen Ranstorpin (2020) esille nostama ilmiö, pikemminkin kuin ryhmä, on rikos – terrorismi yhteys (Crime – Terror nexus). Tutkimusten mukaan, rikolliseen toimintaan osallistuminen voi olla myös portti jihadi-piireihin. Joillekin Jihadistiverkostoon liittymisellä koetaan, että menneisyys saadaan anteeksi. Tietty salafi-jihadismitoimijat myös rekrytoivat jäseniä naapurustojen rikollisjengeistä. Rekrytointia tapahtuu myös vankiloissa. Tästä on tehnyt tutkimusta Human Rights First järjestö, joka julkaisi raportin vuonna 2021 Islamilaisen valtion rekrytoinnista egyptiläisissä vankiloissa. Raportissa todetaan, että Islamilaisen valtion on kiihdyttänyt rekrytointia egyptiläisissä vankiloissa. Islamilainen valtio käyttää hyväksi egyptiläisten vankiloiden huonoja oloja. Vankiloissa vallitsevat huonot olot luovat erinomaisen pesäkkeen katkeroituneille miehille, jotka liittyvät mielellään Islamilaisen valtion riveihin.

8 SALAFI-JIHADISMI JA TERRORISMI SUOMESSA

Salafi-jihadismi alkoi saada jalansijaa Suomessa 2000-luvun alussa. Sen kannattajat ovat pääasiassa maahanmuuttajataustaisia nuoria, jotka ovat radikalisoituneet monien tekijöiden vaikutuksesta. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa sosiaaliset ja taloudelliset haasteet, identiteettikriisi sekä globaalit poliittiset tapahtumat. Internetin ja sosiaalisen median rooli radikalisoitumisprosessissa on merkittävä, sillä ne tarjoavat alustoja ideologian levittämiseksi ja verkostoitumiselle. Suojelupoliisin mukaan verkkoympäristö mahdollistaa aatteiden omaksumisen monesta suunnasta, eikä henkilöiden tarvitse sitoutua yhden organisaation toimintaan. Tällä hetkellä terrorismin uhka Suomessa on neliportaisella asteikolla tasolla kaksi, eli kohonnut. Asteikkoa ylläpitää ja päivittää Suojelupoliisi. (Supo 2024.)

Suomessa Suojelupoliisi ylläpitää listaa terrorismin torjunnan kohdehenkilöistä. Maaliskuussa 2024 julkaistun uhka-arvion aikaan kohdehenkilöitä oli noin 350 kappaletta. Supon mukaan määrä ei kerro suoraan terrorismin uhkatasosta. Listaa päivitetään ja arvioidaan jatkuvasti. Listalla olevat kohdehenkilöt voivat olla potentiaalisia iskujen toteuttajia, mutta myös rahoittajia tai propagandan levittäjiä (Supo 2024). Listalle ”pääsemisen” kriteerit sopivat opinnäytetyössäkin esiteltymiin eri toimintamuotoihin.

Vaikka Suomessa ei ole tapahtunut merkittäviä salafi-jihadistisia iskuja, uhka on silti todellinen. Vuonna 2017 Turussa tapahtunut puukotus, jossa kaksi ihmistä kuoli ja useita loukkaantui, oli ensimmäinen Suomessa tapahtunut Jihadistinen terroriteko. Teko tehtiin islamistisen radikalismen innoittamana, mikä korosti terrorismin ennaltaehkäisyn tärkeyttä. Ylen artikkelin mukaan Suojelupoliisilla oli tiedossa vihjeitä tekijästä, ja tästä oli tehty ilmoitus poliisille. Vihje ei kuitenkaan johtanut iskua estäviin toimiin. Sittemmin vihjeiden käsittelyä on muutettu. Huomioitavan arvoista on, että jälkikäteenkin arvioituna vihje ei olisi tuolloin mahdollistanut salaisten tiedonhankintakeinojen käytön ylen artikkelin mukaan. (Yle 2018.)

Salafi-jihadismin vaikutukset näkyvät myös nuorten radikalisoitumisessa ja matkustamisessa epävakaille konfliktialueille, kuten Syyriaan ja Irakiin. Suomesta on lähtenyt kymmeniä henkilöitä taistelemaan ISISin riveihin, ja osa heistä on palannut takaisin. Tämä asettaa haasteita niin turvallisuusviranomaisille kuin integroitumisprosesseillekin. Suojelupoliisin mukaan suurimman radikaali-islamistisen terrorismin uhan muodostavat yksittäiset radikalisoituneet henkilöt tai pienryhmät, ja iskujen toteutus on todennäköisesti yksinkertaisin menetelmin suoritettu isku siviiliväestöön tai viranomaiseen julkisella paikalla. (Supo 2024.)

Suomessa on otettu käyttöön monia toimenpiteitä salafi-jihadismin torjumiseksi. Supo seuraa aktiivisesti radikalisoitumista ja terrorismia ja tekee yhteistyötä niin kansallisten kuin

kansainvälisten turvallisuusviranomaisten kanssa. Lisäksi Suomen lainsäädäntöä on tiukennettu terrorististen rikosten osalta, ja viranomaisilla on laajemmat valtuudet seurata ja puuttua epäilyttäviin toimintoihin. Esimerkkinä tiukennuksista on vuonna 2021 rikoslakiin lisätty pykälä terrorismirikoksen rahoittamisesta. Suomessa on annettu merkittävä ennakkotapaustuomio huhtikuussa 2023, kun Helsingin käräjäoikeus antoi tuomion henkilölle kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Kyseinen henkilö oli ulkomaan kansalainen, joka on sittemmin karkotettu Suomesta. (Supo 2024.)

Suomen tapauksessa salafi-jihadismi näkyy parhaiten rahoituksen suunnalta. Suomessa on ainoastaan yksi terroristisessa tarkoituksessa tehty isku, joka tapahtui Turussa vuonna 2017. Tämäkin tukee tätä näkemystä siitä, että Suomi ei ole salafi-jihadistien ensimmäinen kohde, johon kohdistaa terroristisessa tarkoituksessa olevia iskuja. Viranomaisten tutkimusten perusteella salafi-jihadismia tukeva rahoitus Suomessa keskittyy ensisijaisesti varojen siirtämiseen konfliktialueille. Tavallisesti pieniä summia lähetetään tukemaan konflikteissa mukana olevia ystäviä tai sukulaisia. Kyseisillä lahjoituksen antajilla ei usein ole syvempää ideologista sitoutumista salafi-jihadistiseen organisaatioon. Näiden varojen välittäjinä kuitenkin toimivat niin viralliset kuin epäviralliset kanavat, kuten *hawalat*. *Hawala*-järjestelmä on epävirallinen rahansiirtojärjestelmä, joka muistuttaa pankkeja. *Hawala*-järjestelmän juuret ovat islamilaisessa perinteessä sekä oikeudessa. Tämän *hawala*-järjestelmän avulla rahan ei tarvitse fyysisesti siirtyä vaan se kulkee välikäsien kautta konfliktialueelle. Toisena tärkeänä rahoituskanavana toimii kuitenkin käteinen sekä muu omaisuus, joka kuljetetaan fyysisesti konfliktialueille. Varojen alkuperänä voi toimia laitton rahankeräys sekä petokset, toisin sanoen rikoksilla saatu rikoshyöty. Myös lailliset yritykset sekä yksityishenkilöt rahoittavat toimintaa. (Valtiovarainministeriö 2023, 106.)

Viimeaikaisin Europolin raportti vuodelta 2022 osoittaa sen, että jäsenmaissa vuonna 2022 suoritettiin noin 380 terrorismiin liittyvää pidätystä. Näistä pidätyksistä 14 liittyi salafi-jihadistisen terrorismin rahoittamiseen ja kaikissa näissä tapauksissa henkilöt liittyivät tavalla tai toisella kahteen eri terroriluokiteltuun ryhmään. Kerätyillä varoilla oli tarkoitus tukea terrorijärjestöjä EUn ulkopuolella. Vaikka suurin osa kerätyistä varoista suunnattiinkin EUn ulkopuolelle, osa varoista jäi myös EUn sisälle, joilla oli tarkoitus rahoittaa salafististen yhteisöjen radikalisoitumista sekä rekrytointia EU:ssa. Kuten aiemmin on mainittu, näissäkin tapauksissa varoja kerättiin erilaisin menetelmin. Näitä olivat niin laillinen liiketoiminta, lahjoitukset sekä rikollinen toiminta. Varojen siirroissa käytettiin hyvin monimutkaisia menetelmiä kuten virtuaalivaluuttoja, *hawala*-järjestelmiä ja muita maksupalvelujen tarjoajia sekä rahamuuleja. Vaikka perinteistä pankkijärjestelmää käytetään edelleen, on sen osuus kuitenkin laskenut huomattavasti aiemmista vuosista. Tämä johtuu tarkoista valvontamekanismeista sekä rahanpesun vastaisesta lainsäädännöstä. (Valtiovarainministeriö 2023, 107.)

Ennaltaehkäisevä työ on myös keskeisessä roolissa. Paikallisella tasolla toimivat monialaiset yhteistyöverkostot, joissa ovat mukana muun muassa poliisi, sosiaali- ja terveydenhuolto sekä koulut. Näiden verkostojen tavoitteena on tunnistaa radikalisoitumisen varhaisia merkkejä ja tarjota tukea riskiryhmiin kuuluville henkilöille. Myös muslimiyhteisöjen rooli on tärkeä, sillä ne voivat toimia merkittävänä vastavoimana radikaaleille ideologioille ja edistää maltillisen islamin näkemyksiä. Muun muassa oikeusministeriö tukee erinäisiä ennaltaehkäiseviä hankkeita (Oikeusministeriö 2024).

Salafi-jihadismi on Suomessa marginaalinen mutta merkittävä turvallisuushuoli. Vaikka suurin osa Suomen muslimiyhteisöstä elää rauhanomaisesti ja on sitoutunut yhteiskunnan arvoihin, pieni radikalisoitunut joukko voi aiheuttaa suurta vahinkoa. Viranomaisten tiivis yhteistyö ja ennaltaehkäisevät toimet ovat keskeisiä tämän uhan torjumisessa. Samalla on tärkeää tukea nuorten integroitumista yhteiskuntaan ja ehkäistä radikalisoitumisen juurisyitä, kuten syrjäytymistä ja identiteettikriisejä.

9 TULOKSET, POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössämme on tutkittu salafi-jihadismin syntyä sekä toimintaa, niin menneisyyden kuin nykypäivän aikajanalla. Lisäksi on avattu islaminuskoa taustaksi, jotta lukija saisi tarvittavat taustatiedot uskonnon ymmärtämiseksi, ja osaa myös eritellä mitä mikäkin tarkoittaa. Vaikka salafi-jihadismissa on kyse ääritoiminnasta, on menettelyiden ja toimintatapojen taustalla kuitenkin jollakin tavalla perusteltua argumentointia sekä säädeltyjä ohjenuoria, jotka ohjaavat terroristista toimintaa. Kuten on opittu, näitä sääntöjä ja ohjeita voidaan kuitenkin tulkita hyvinkin monella eri tavalla, juuri oman liikkeen toiminnalle sopivaksi. Ohjenuorat ohjaavat niin käytännön terrorististen iskujen kohteiden valikoimista tai oikeuttamista, tai sitten ne saattavat ohjata poliittista toimintaa siten, että voidaan perustella, ketä pidetään omina tai vihollisina. Lisäksi käsitteillä voidaan tulkita sitä, miltä ihannevaltio näyttäisi, ja miten sitä tulisi ohjata. Esimerkkejä eri aikakausien käytännön toteutuksista on listattu työssä, aina historiasta nykyaikaan.

Lisäksi on opittu, että salafi-jihadistinen toiminta ei välttämättä tarkoita aina väkivaltaista terrorismitoimintaa, vaan toiminta voi olla myös väkivallatonta tukitoimintaa, mitä esimerkiksi Suomessakin voidaan havaita. Poliisityötä peilaten ilmiö on nähty terroristisena iskuna Turussa, mutta myös tukitoimintojen kautta ilmiönä, joka vaatii useilta viranomaisilta yhteistyötä. Mihin suuntaan ilmiö täällä kehittyy, jää nähtäväksi.

Lukijalle on toivon mukaan syntynyt ymmärrys siitä, mitä salafismi ja salafi-jihadismi tarkoittaa, sekä minkälaisia toimintoja kyseisen ilmiön ympärillä on. Seuraavan kerran kun tämän opinnäytetyön lukija lukee uutisia maailmalta, missä on kyse mahdollisista salafi-jihadistisista toimista, hän toivon mukaan voi peilata opittuja käsitteitä ja pohtia tekojen motiiveja. Mikä opituista ”oikeutuskeinoista” soveltui juuri tähän iskuun, kuka iskun teki, löytyykö iskusta jotain manifestia? Jokaiselle poliisille työn lukeminen tuo varmasti ainakin piirun verran ymmärrystä lisää sellaisista ilmiöstä ja sellaisesta maailmasta, johon ei välttämättä normaalissa arjessaan törmää.

Opinnäytetyön tutkimuskysymysten tavoitteena oli saada vastaukset kysymyksiin, että mitä salafistit tekevät ja keitä he ovat? Miksi he toimivat kuten he toimivat? Mistä heidän toimintansa on saanut alkunsa? Miten tämä liittyy poliisiin nyt ja tulevaisuudessa? Tavoitteenamme oli koota salafi-jihadismista eri näkökulmia ja tutkinnallisia lähestymistapoja yksiin kansiin. Materiaalia aiheesta löytyy runsaasti, ja näkökulmia aiheeseen on yhtä monta kuin aiheen tutkijoitakin. Työhömmme valikoitiin muutaman eri tutkijan ajatuksia, ja niistä koostettiin opinnäytetyömme. Ilmiötä voitaisiin tutki moneltakin eri kantilta.

Päätarkoituksena oli kirjoittajina oppia itsekkin aiheesta lisää, ja siihen tavoitteeseen mielestämme pääsimme erinomaisesti. Haasteensa työn luomisessa aiheutti aiheen laajuus, sillä yksityiskohtiin

olisi voinut syventyä loputtomiin. Onhan salafi-jihadismiin liittyvä aikaskaala yli tuhannen vuoden verran kuitenkin. Sopivaa rajoittamista on täytynyt tehdä opinnäytetyön laajuuden järkevyyden rajoissa pysymiseksi. Aiheen laajuuden vuoksi opinnäytetyön muodostaminen selkeäksi kokonaisuudeksi oli osaltaan myös haasteellista, ja tiedostamme tietyt haasteet lopputuloksen kokonaisuudessa.

Menetelmänä kirjallisuuskatsaus sopi tämän tyyliin työhön, sillä tutkimuskysymyksiin liittyvä aineisto oli pitkälti kirjallisuutta. Jos työhön olisi sisällytetty aihetta miettiessä ja kirjoitustyötä aloittaessa mietittyä viranomaisasiantuntijoiden haastatteluita tai poliisin toimintatapojen analysointia, olisi se saattanut päätyä osittain salatuksi johtuen aiheeseen liittyvän viranomaistyön salassapidettävyydestä. Tähän työhön tarpeellinen tieto löytyi julkisista lähteistä, emmekä halunneet tehdä työstä salattua.

Olemme kirjoittajina kuitenkin tyytyväisiä kokonaisuuteen tällaisena, sillä halusimme luoda teoksen, joka antaa ymmärryksen salafi-jihadismista aiheesta täysin tietämättömälle. Jotain aiheesta jo entuudestaan tietäväkin saa toivottavasti työn lukemisesta jotain uusia oivalluksia. Aiheesta enemmän kiinnostuneelle löytyy paljon lisämateriaalia lähdeluettelosta, ja aiheesta voinee varmasti jatkojalostaa lisää opinnäytetöitä esimerkiksi keskittymällä jonkin tietyn ryhmittymän toimintaan, tai vaikka syventyä yksittäisen terrorismitapauksen analysointiin. Tällöin näkisimme, että on täysin mahdollista myös tehdä työ, joka esimerkiksi sisältää enemmän käytännön poliisin toimenpiteitä tai haastatteluita mukana olleiden osapuolten kanssa.

LÄHTEET

Abbaas, W-i-M. 2013: Al-Ittiba: and the Principles of Fiqh of the Righteous Predecessors. New York, Dar ul Itibaa. Publications.

Abir, M. 2006: Saudi Arabia: Society, Government and the Gulf Crisis. London, Routledge.

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 2002: Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. 1.—4. painos. Juva, WS Bookwell.

al-Zawahiri, A. Vuosiluku ei tiedossa: Exoneration. Federation of American Scientists.

<https://irp.fas.org/dni/osc/exoneration.pdf> Luettu 19.4.2024.

al-Zarqawi, A. 2005: Islamic terror: Our Creed and Methology.

<https://scholarship.tricolib.brynmawr.edu/bitstream/handle/10066/5026/AQI20050321.pdf>. Luettu 19.4.2024.

Azzam, A. Defence of the Muslim lands.

<https://ebooks.worldofIslam.info/ebooks/Jihad/Defence%2520of%2520Muslim%2520Lands.pdf>

Luettu 19.4.2024

Baumeister, Roy F. & Mark R. Leary. 1997: Writing Narrative Literature Reviews. Review of General Psychology 1: 3, 311–320.

bin Laden, O. 2002: Letter to the American people.

<https://web.archive.org/web/20040615081002/http://observer.guardian.co.uk/worldview/story/0,11581,845725,00.html> Luettu 19.4.2024.

Brachman, J. 2008: Global Jihadism: Theory and Practice. New York, Routledge.

Chtatou, M. 2023: The True Meaning of Ramadan. Islamicity. <https://www.Islamicity.org/26617/the-true-meaning-of-ramadan/> Luettu 14.2.2024.

Counter Terrorism Guide 2022: ISIS West Africa. Office of the Director of National Intelligence.

https://www.dni.gov/nctc/ftos/isis_west_africa_fto.html. Luettu 23.05.2024.

Dearden, L. 2016: Germany launches almost 200 police raids as Islamist group linked to more than 140 Isis fighters banned. Independent. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/germany-bans-die-wahre-religion-true-religion-lies-read-200-police-raids-isis-fighters-radicalisation-terror-a7418701.html> Luettu 13.2.2024.

Egerton, F. 2011: Jihad in the West: The Rise of Militant Salafism. Cambridge, Cambridge University Press.

Esposito, J. 1998: Islam and Politics. Syracuse, Syracuse University Press.

Essay Regarding the Basic Rule of the Blood, Wealth and Honour of the Disbelievers. 2004. Al-Tibyan Publications. <https://archive.org/details/EssayRegardingDisbelieversEng> Luettu 29.4.2024

Fink, A. 2005: Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Haykel, B. 2009: On the nature of Salafi thought and action. Roel Meijer kirjasta Global Salafism: Islam's New Religious Movement. Lontoo, Hurst & Company.

Heiste, M. & Hurtta, E-M. 2017: Radikaali-Islamismi Suomessa. Poliisin kyky ja keinot puuttua ääri-Islamistiseen radikalisoitumiseen. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001: Tutki ja kirjoita. 6.—7.painos. Helsinki, Tammi.

Hämeen-Anttila, J. 2012: Islamin miekka — idän ja lännen konfliktien historia. Helsinki, Otava.

Ingram, H. & Whiteside, C. & Winter C. 2020: The ISIS Reader: Milestone Texts of the Islamic State Movement. Oxford Academic. <https://academic.oup.com/book/36890/chapter/322123859> Luettu 14.2.2024.

Jokinen, C. & Kullberg A. 2006: Separatismi ja Islamismi. Jyväskylä, Kustannus Oy Suomen Mies.

King's College London: King's People. 2024: <https://www.kcl.ac.uk/people/dr-shiraz-maher> Luettu 28.6.2024

Lacroix, S. 2011: Awakening Islam: The Politics of Religious Dissent in Contemporary Arabia. Cambridge, Harvard University Press

Maher, S. 2016: Salafi-Jihadism: The History of an Idea. Great Britain, Penguin Books

Mapping Militants Project 2022: Islamic State in Khorasan Province. Stanford University. <https://mappingmilitants.org/profiles/Islamic-state-in-khorasan-province> Luettu 24.5.2024.

Malkki, L. & Saarinen, J. 2019: Jihadistinen liikehdintä Suomessa. Sisäinen turvallisuus. Helsinki, Sisäministeriön julkaisuja. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161501> Luettu 3.5.2024

Mandalios, J. 2013: RADAR: An approach for helping students evaluate internet sources. Journal of Information Science, 39(4), 470-478.

Mannila, M. 2021: Kirjallisuuskatsaus opinnäytetyön muotona. Energiaa – verkkolehti. Vaasan yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202102114568>

Mohammad, A-N. 2008: A Framework for Nonviolence and Peacebuilding in Islam. Muis Occasional Papers Series, Paper No. 6. Majlis Ugama Islam Singapura. Singapore, The Print Lodge Pte Ltd.

Nafi, M. 2017: The Islamists: A Contextual History of Political Islam. Johannesburg, AMEC.

Oikeusministeriö. 2024: Radikalisatiota ennalta ehkäisevät hankkeet.

<https://oikeusministerio.fi/radikalisaatiota-ennalta-ehkaisevat-hankkeet> Luettu 20.5.2024

QuranFoundation, Quran.com. 2024. Avoin tietokirja. <https://quran.com/en>

Ranstorp, M. 2020: A practical introduction to Islamist extremism. Radicalisation Awareness Network. European Commission. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-01/ran_factbook_Islamist_extremism_december_2019_en.pdf Luettu 8.2.2024

Sahih-Bukhari.com https://www.sahih-bukhari.com/Pages/Bukhari_8_73.php Luettu 3.5.2024

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Opetusjulkaisuja 62. Julkisojohtaminen 4. Vaasa, Vaasan Yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3> Luettu 13.2.2024

Snow, D. & Byrd, S. 2007: Ideology, Framing Processes, and Islamic Terrorist Movements. Mobilization: An international Quarterly Vol. 12, No. 2.

Sonn, T. 2016: Islam: History, Religion, and Politics. West Sussex, England. Wiley Blackwell.

Suojelupoliisi. 2024: Kansallinen terrorismin uhka-arvio. <https://supo.fi/uhka-arvio> Luettu 18.5.2024

Suojelupoliisi. 2024: Kohdehenkilöt. <https://supo.fi/kohdehenkilot> Luettu 18.5.2024

Suojelupoliisi. 2024: Radikaali-Islamistinen terrorismi on yhä merkittävä uhka Euroopassa. <https://supo.fi/radikaali-Islamistinen-terrorismi> Luettu 18.5.2024

Valtiovarainministeriö. 2024: Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165433/VM_2023_8.pdf?sequence=1&isAllo wed=y Luettu 24.5.2024

Wagemakers, J. 2008: Threat to Islam: Al-Wala'wa al-Bara' in Salafi Discourse. Arab studies Quarterly, 1-22.

Wictorowicz, Q. 2006: Anatomy of the Salafi Movement, Studies in Conflict & Terrorism, 29: 207-239. Yhdysvallat, Taylor & Francis Group.

Windhurst, A. 2016: 'Nothing to do with Islam': the historical origins, ideology and strategic threat of global Salafi-Jihadism. Australian Defence College <https://www.defence.gov.au/defence-activities/research-innovation/research-publications/nothing-do-Islam-historical-origins-ideology-and-strategic-threat-global-Salafi-Jihadism> Luettu 25.1.2024.

Yle. 2018: Poliisi paljastaa ensimmäistä kertaa, miten vinkkiketjua muutettiin Turun puukotusten jälkeen – Tällainen vinkki oli, tänne se hautautui, ja näin vinkkien käsittely tapahtuu tänä päivänä. <https://yle.fi/a/3-10355253> Luettu 18.5.2024.

Yle. 2023: Ruotsi nostaa arviotaan terroriuhkasta – Kristersson: "Suunniteltuja terroritekoja on jo torjuttu". <https://yle.fi/a/74-20045660> Luettu 10.06.2024.